

Morféma-alternációk a moksa-mordvin határozott és birtokos személyragozásban

KERESZTES László

Az erza-mordvin névragozást Maticsák Sándor dolgozta föl és tette közzé magyarul (vö. Maticsák 2003: 143–164). Ugyanilyen szempontok szerint magam is gyűjtöttem anyagot a moksa névszóragozás kérdéseiről, és Ny. V. Butilov segítségével összeállítottam a moksa-mordvin határozatlan névragozás vázlatát. Ezenkívül felhasználtam az újabb moksa (nyelven írt) nyelvtant is (MK 2000), amely eligazított ugyan a mai irodalmi helyesírási gyakorlatot illetően, ám a részletkérdésekben egyáltalán nem jelentett segítséget. Megjegyzem, hogy a legtöbb kérdést M. Je. Jevszjev leírása (1934/1963) alapján sikerült megoldanom. A moksa-mordvin határozatlan névragozás feldolgozása folyóiratunk korábbi számaiban, a Folia Uralica Debreceniensia 18. (Keresztes 2011b: 99–116) és 19. (Keresztes 2012: 101–124) számában látott napvilágot.

Az erza esetragok kapcsolódási szabályainak leírásához Maticsák (2003: 143) öt megkülönböztető jegyet vett figyelembe (vö. még Maticsák 2012: 127–128):

- a) a tövéghangzó (magánhangzó, ill. mássalhangzó),
- b) a mássalhangzós tő (egyszerű, ill. kapcsolat),
- c) a tő (utolsó szótagjának) magánhangzója (palatális, ill. veláris),
- d) a szóvégi vagy az utolsó szótagközi mássalhangzó minősége (palatális/lágy, ill. nem palatális/kemény),
- e) a szóvégi mássalhangzó szonoritása (zöngés, ill. zöngétlen).

Meg kell jegyezni, hogy míg az erza irodalmi írás a fonematikus, a moksa főként a fonetikus átírási elven nyugszik. A két mordvin irodalmi nyelv egységének jegyében magam itt is a fonematikus elveket próbálom érvényesíteni.

A fenti elvek alapján vázoltam én is a tő és esetrag kapcsolatát (Keresztes 2011b, 2012). Megjegyzem azonban, hogy egy kissé eltértem Maticsák tárgyalási sorrendjétől, mert – a felesleges ismétlések elkerülése végett – a ragozat másképpen csoportosítottam, és ennek megfelelően ismertettem a morfé-

ma-alternációkat. Másfelől nyilvánvaló, hogy a moksa fonetika eltér az erzától, ezért Maticsák szempontjait moksa oldalról ki kellett egészítenem újabbakkal.

A tövek és az esetragok kapcsolatát a következő sorrendben vázoltam: határozatlan ragozás 1) nominativus, 2) genitivus(-accusativus), dativus(-allativus), 3) lativus, ablativus, 4) illativus, inessivus, elativus (vö. Keresztes 2011b: 63–65), 5) prolativus, abessivus, translativus, comparativus, causativus, 6) többes nominativus (vö. Keresztes 2012: 101–124).

A toldalékok kapcsolódásának és a tőtípusoknak a tárgyalása során a példákat továbbra is először a finnugor fonematikus átírás szerint közlöm, ezt követően vagy párhuzamosan pedig a cirill betűs megfelelőiket hozom fel.

A nagyobb szótárak rendszerint az egyes és a többes nominativust adják meg, amelyek segítenek eligazodni a tóalternációk néhány fontos – de nem minden – kérdésében.

Nominativus (Indet): Ø-morféma (szótári alapalak)

a) A tövéghangzó lehet teljes magánhangzó vagy mássalhangzó: *moda* 'föld', *šorma* 'levél', *paksä* 'szántóföld', *prä* 'fej', *ši* 'nap', *kino* 'mozi' – *nal* 'nyíl', *kud* 'ház', *kal* 'hal', *kal'* 'fűzfa', *kel* 'sógornő', *käl'* 'nyelv', *ved'* 'víz' | *мода, сөрма, пакся, пря, ши, кино – нал, куд, кал, кал', кел, кяль, ведь*. Látható, hogy a szóvégi nyílt magánhangzókat a cirill alapján nem lehet megkülönböztetni.

b) A tövéghangzó lehet teljes vagy redukált magánhangzó: *varma* 'szél', *tunda* 'tavasz', *š(ə)ra* 'asztal', *ul'čä* 'utca' – *kizə* 'nyár', *év'*, *vel'ə* 'falu', *šuftə* 'fa', *ärkə* 'tó', *šel'mə* 'szem' | *варма, тунда, шра, ульця – киза, веле, шуфта, эрхке, сельме*. A redukált tövek véghangzója előtt állhat egy mássalhangzó, illetőleg mássalhangzó-kapcsolat. A szóvégi redukált hang fonetikai realizációi: veláris *a*, ill. palatális *ä*, Paasonen fonetikus átírásában (1903, 1909) *ä*, ill. *ë*. A genitivus rag utal arra, hogy a szóvégi magánhangzó redukált, mert előtte ebben a változó tőtípusban redukált *ə* áll, tehát *šuftə* 'fa' [*ä*] : *šuftəh* (Gen), *vel'ä* 'falu' [*ë*] : *vel'əh* (Gen). A cirill betűs irodalmi átírásban ez *a* : *o* alternációként jelentkezik (*шуфта* : *шuftонь*), a palatális véghangzót viszont mindkét esetben *e*-vel jelölik (*веле* : *велень*). – A nyelvészeti szakirodalomban sokszor *т* betűt (keményjel, твердый знак) találunk a redukált jelölésére.

Vannak olyan redukált tövű névszók, amelyekben vagy kemény mássalhangzó vagy olyan mássalhangzó-kapcsolat található (*p*, *k*, *g*, *m*), amely utótagjának nincs fonematikus lágy fonémapárja, pl. *kepə* 'iga', *pekə* 'has', *käd'gə* 'edény', *šel'mə* 'szem', fonetikailag [kɛpɛ̃, pɛkɛ̃, käd'gɛ̃, šel'mɛ̃]. Az ilyen fonetikai jellemzőkkel rendelkező szavakban a toldalékok előtt a redukált

magánhangzó veláris allofónja [ɛ̃] áll: *pekâ-n* (Gen), *šel'mâ-t* (NomPl). A moksai irodalmi írás szerint itt *e* ~ *o* váltakozás van: *kene* : *кено-нь*, *пеке* : *пеко-нь*, *кядьге* : *кядьго-т*, *сельме* : *сельмо-т*.

c) Lappangó mássalhangzós tövek. A többtagú *i* és *u* végű névszók egy része – de nem mindegyik – a ragozás során bizonyos toldalékok előtt *j*-vel, ill. *v*-vel bővül: *šedi* 'szív' : *šedi-j-əń*, *vani* 'ör, pásztor' : *vani-j-əń*, *kelu* 'nyírfá' : *kelu-v-əń* (GenSg). A cirill betűs irodalmi megfelelőik: *седи* : *седияень*, *ваны* : *ваныень*, *келу* : *келувонь*.

d) A mássalhangzós tő végződhet egy mássalhangzóra vagy kapcsolatra: *sur* 'ujj', *on* 'álom', *kuz* 'lucfenyő', *kel* 'sógornő', *švet* 'világosság', *riš* 'hiúz', *käd* 'kéz' – *jofks* 'mese', *ařakš* 'kakas', *keńkš* 'ajtó', *peńč* 'merőkanál', *pirc* 'malac', *student* 'diák' | *сур, он, куз, кел, свет, рысь, кядь* – *эфкс, атяки, кенки, пенч, пурхи, студент*.

e) A szóvégi mássalhangzó minősége szerint vannak palatális (lágy) vagy nem palatális (kemény) tövű szavak: *j, č, d', l', n', r', s', t', z'; č*, (sokszor) *š, ž – c, d, l, m, n, r, s, t, z; b, f, g, χ, k, p, v*, pl. *škaj* 'isten', *käl'* 'nyelv', *mar'* 'alma', *krovat'* 'ágy', *vrač'* 'orvos', *meš'* 'méh', *šuš'* 'árpa' – *kud'* 'ház', *ver'* 'vér', *kuz'* 'lucfenyő', *kožf'* 'levegő', *flag'* 'zászló', *vek'* 'évszázad', *pop'* 'rópa', *řev'* 'dolog' | *шкай, кяль, марь, кровать; врач, меш, шуш – куд, вер, куз; кожф, флаг, век, поп, тев*.

f) A főnév utolsó szótagközi mássalhangzójának (kemény, ill. lágy) ugyan-csak szerepe van a magánhangzós végű főnevek ragozásában, bár jóval kisebb mértékben, mint az erzében: *kizə* 'nyár, év', *pekə* 'has', *pandə* 'hegy', *šel'mə* 'szem' – *vel'ə* 'falu', *pińə* 'kutya', *kečə* 'merőkanál' | *кизэ* : *кизонь*, *пеке* : *пеконь*, *панда* : *пандонь*, *сельме* : *сельмонь* – *веле* : *велень*, *пине* : *пинень*, *кече* : *кечень*. Kemény mássalhangzó után fonetikailag [ɛ̃], lágy után pedig [ə̃] használatos, amelyeknek a cirill betűs átírásban *o*, ill. *e* felel meg.

g) A szóvégi mássalhangzó szonoritásának, azaz zöngétlen, ill. zöngés voltának is szerepe lehet egyes toldalékok alternánsai szempontjából. Párok: *p* : *b*, *t* : *d*, *t'* : *d'*, *k* : *g*, *s* : *z*, *š* : *ž*, *š* : *ž*, *f* : *v*, pl. *kud'* 'ház', *šed'* 'híd', *oš'* 'város', *šuš'* 'árpa', *gajf'* 'lárma', *řev'* 'munka' | *куд, седь, ош, шуш, гайф, тев*. Nincs zöngés párja a *č*-nek: *peńč'* 'kanál', *vrač'* 'orvos' | *пенч, врач*. Csak zöngések, rezonánsok: *j, l, l', r, ř, m*: *vaj* 'vaj', *kal* 'hal', *řem* 'név' | *вай, кал, лем*. A szonoránsok közül két rezonáns nazális (*n, n'*) eltér a többitől, továbbá az összes obsztruenstól: *jan* 'ösvény', *lomań* 'ember' | *ян, ломань*. Megjegyzem, hogy a moksában vannak más zöngétlen mássalhangzók is (*J, L, Ľ, R, Ř*), ezek azonban abszolút szóvégen, tehát nominativusban nem fordulnak elő. (Részletesen l. Keresztes 2011b: 100–102!)

I. A moksa-mordvin főnevek determinatív ragozása (Det)

A determinatív ragok a szótári (alap)alakokhoz kapcsolódnak:

1. Nominativus (Det): -s, -ć, -əs [-cъ, -цъ, -оcъ, -ecъ] (Jevszjev 1934/1963: 327–330; Grammatika 1962: 83–88, 106–108; Grammatika 1980: 220–228; MdChr 1990: 56–57; MK 2000: 55–56).

a) A szóvégi hang (magánhangzó, ill. mássalhangzó) megkülönböztető jegy. Az alapalak végződhet teljes magánhangzóra, amelyhez a határozott ragozás nominativusának **-s** toldaléka járul: *moda* 'föld' : *moda-s*, *pakšä* 'szántóföld' : *pakšä-s*, *pe* 'vég' : *pe-s*, *ši* 'nap' : *ši-s*. A jövevényszavakkal is ez a helyzet: *točka* 'pont' : *točka-s*, *ul'cä* 'utca' : *ul'cä-s*, *kino* 'mozi' : *kino-s*. | A cirill betűs átírásban is egyszerű a gyakorlat: *мода* : *мода-сь*, *пакся* : *пакся-сь*, *пе* : *пе-сь*, *ши* : *ши-сь*, *точка* : *точка-сь*, *ульця* : *ульця-сь*, *кино* : *кино-сь*.

b) A tövéghangzó lehet teljes vagy redukált. A szóvégi magánhangzó teljes vagy redukált volta a fonematikus átírásban nem releváns: *varma* 'szél' : *varma-s*, *tunda* 'tavasz' : *tunda-s*, *š(ə)ra* 'asztal' : *š(ə)ra-s*, *ul'cä* 'utca' : *ul'cä-s* – *kizə* 'nyár, év' : *kizə-s*, *vel'ə* 'falú' : *vel'ə-s*, *pičə* 'fenyő' : *pičə-s*, *kežə* 'köröm' : *kežə-s* | *варма-сь*, *тунда-сь*, *шра-сь*, *ульця-сь*. A cirill átírásban a redukált magánhangzó jelölése magánhangzó-váltakozás formájában jelentkezik. A veláris hangrendű szavakban *a ~ o*: *киза* : *кизо-сь* stb. A palatális hangrendűekben váltakozásra nincs lehetőség, itt mindkét pozícióban egységesen *e* van: *веле-сь*, *пиче* : *пиче-сь*, *кенже* : *кенже-сь*.

A redukált tövek véghangzója előtt tehát állhat egy mássalhangzó, illetőleg mássalhangzó-kapcsolat. A szóbeljei mássalhangzó-kapcsolatok egy része után a redukált tőhangzó kiesik a toldalék előtt. Ilyenek – általában – a következő szekvenciákra végződő tövek: *-kə*, *-gə*, *-tə*, *-də*, *-d'ə*, *-mə*, *-cə*, pl. *pandə* 'hegy' : *pand-s*, *šuftə* 'fa' : *šuft-s*, *piŋgə* 'idő' : *piŋg-s*, *käd'gə* 'edény' : *käd'g-s*, *ärkə* 'tő' : *ärk-s*, *šel'mə* 'szem' : *šel'm-s*, *lofcə* 'tej' : *lofc-s* | *панда*, *пандо-* : *панд-сь*, *шүфта*, *шүфто-* : *шүфт-сь*, *пинге* : *пинг-сь*, *кядьге* : *кядьг-сь*, *ерьхке* : *ерьхк-сь*, *сельме* : *сельм-сь*, *лофца*, *лофцо-* : *лофц-сь*.

c) A lappangó mássalhangzós tövek az egyalakú tövek szerint ragozódnak, tehát a *v*, ill. *j* betoldás nem jelenik meg a toldalék előtt: *kelu* 'nyírfa' : *kelu-s*, *šed'i* 'szív' : *šed'i-s*, *vani* 'pásztor' : *vani-s*. A cirill betűs átírásban: *келу* : *келу-сь*, *седу* : *седу-сь*, *ваны* : *ваны-сь*.

d) Mássalhangzó után a rag ugyancsak **-s** alakú: *nal* 'nyíl' : *nal-s*, *sur* 'ujj' : *sur-s*, *ved'* 'víz' : *ved'-s*, *pej* 'fog' : *pej-s*, *jofks* 'mese' : *jofks-s*, *piks* 'kötél' : *piks-s*. Ugyanez érvényes a jövevényszavakban is: *angel* 'angyal' : *angel-s*, *bazar* 'piac' : *bazar-s*, *pop* 'pap' : *pop-s*, *vrač* 'orvos' : *vrač-s*. | A cirill betűs

átírásban: *нал-сь, сур-сь, ѳфкс-сь, анжел-сь, базар-сь, поп-сь, врач-сь*. Szibilánsok és affrikáták után magyar fül is tisztán hallja a palatalizált toldaléknak a tőhöz simulását!

Nazális (*n, ŋ*) után a toldalék affrikáta alternánása **-ć [-цѣ]** használatos: *on* 'álm' : *on-ś* > *-ć*, *lomań-ś* > *-ć*. A cirill betűs átírás fonetikus: *он-цѣ, ломан-цѣ*. Érdekes, hogy az *m* végű tövekben nem történt *ś* > *ć* affrikáció (**l'em-ć*). Nyelvjárásokban likvidák után is tapasztalható affrikáció.

Látható, hogy a szóvégi mássalhangzó-torlódás nem megkülönböztető jegy, tehát például: *tol* 'tűz' : *tol-ś*, *kāl* 'nyelv' : *kāl-ś*, *karks* 'öv' : *karks-ś*, *keńkš* 'ajtó' : *keńkš-ś*. Irodalmi megfelelőik: *тол* : *тол-сь*, *кяль* : *кяль-сь*, *каркс* : *каркс-сь*, *кенкиш* : *кенкиш-сь*.

e) A tő mássalhangzójának minősége sem releváns. A szóvégi mássalhangzó minősége szerint vannak palatális, lágy vagy nem palatális, kemény tövű szavak: *j, ć, d', l', ŋ, r', ś, t', ź; ċ, š, ž* – *c, d, l, m, n, r, s, t, z; b, f, g, χ, k, p, v*. A határozott ragozás nominativusa *-ś* előhangzó nélkül kapcsolódik a mássalhangzós tőhöz. Néhány nazális (*n, ŋ*) után a toldalék affrikálódik (l. az előző pontot).

Veláris és palatális párok:

- t – t'*: *śvet* 'világ' : *śvet-ś* (*свет-сь*), *krovat'* 'ágy' : *krovat'-ś* (*кровать-сь*)
d – d': *kud* 'ház' : *kud-ś* (*куд-сь*), *käd'* 'kéz' : *käd'-ś* (*кядь-сь*)
s – ś: *piks* 'kötél' : *piks-ś* (*пикс-сь*), *riś* 'hiúz' : *riś-ś* (*рысь-сь*)
z – ź: *kuz* 'lucfenyő' : *kuz-ś* (*куз-сь*), *kelaž* 'róka' : *kelaž-ś* (*келазь-сь*)
c – ć: *puřc* 'malac' : *puřc-ś* (*пурхц-сь*), *grać* 'varjú' : *grać-ś* (*граць-сь*)
l – l': *kel* 'sógornő' : *kel-ś* (*кел-сь*), *kal'* 'nyírfa' : *kal'-ś* (*каль-сь*)
r – r': *ver* 'vér' : *ver-ś* (*вер-сь*), *mař* 'alma' : *mař-ś* (*марь-сь*)
n – ŋ: *san* 'ér' : *san-ć* (*сан-цѣ*), *lomań* 'ember' : *lomań-ć* (*ломань-цѣ*)

Palatalizáltnak számítanak a moksában még a következő mássalhangzók is:

- j*: *škaj* 'isten' : *škaj-ś* (*шкай-сь*)
ć: *vrač* 'orvos' : *vrač-ś* (*врач-сь*)
š: *meš* 'méh' : *meš-ś* (*меш-сь*)
ž: *šuz* 'árpa' : *šuz-ś* (*шуж-сь*)

Mindig kemények viszont a következők:

- p – b*: *pop* 'rópa' : *pop-ś* (*поп-сь*), *klub* 'klub' : *klub-ś* (*клуб-сь*)
k – g: *vek* 'évszázad' : *vek-ś* (*век-сь*), *flag* 'zászló' : *flag-ś* (*флаг-сь*)
f – v: *kožf* 'levegő' : *kožf-ś* (*кожф-сь*), *snav* 'borsó' : *snav-ś* (*снав-сь*)
χ: *gręχ* 'bűn' : *gręχ-ś* (*грех-сь*)

f) Ugyanez a helyzet az utolsó szótagközi mássalhangzó kemény, ill. lágy minősége tekintetében: *pekə* 'has' : *pekə-s*, *piňə* 'kútya' : *piňə-s*. – Mint fentebb láttuk, a szóbelseji mássalhangzó-kapcsolatok egy része után a redukált tőhangzó kiesik a toldalék előtt, pl. *pangə* 'gomba' : *pang-s*, *piňgə* 'idő' : *piňg-s*, *äřkə* 'tó' : *äřk-s*, *pandə* 'hegy' : *pand-s*, *šelmə* 'szem' : *šelm-s* | *neke* : *neko-cь*, *pine* : *pine-cь*, *panga* : *panz-cь*, *pinze* : *pinz-cь*, *erъkke* : *erъk-cь*, *panda* : *pand-cь*, *selъme* : *selъm-cь*.

g) A szóvégi mássalhangzó zöngés, ill. zöngétlen volta sem releváns: *p* – *b*; *t* – *d*; *k* – *g*; *s* – *z*; *f* – *v* + *-s* (*-cь*), pl. *saraz/-s* 'tyúk' : *saraz-s* (*capaz-cь*); ill. *t'* – *d'*; *š* – *ž*; *š* – *ž* + *-s* (*-cь*), pl. *kelaz'/-s* 'róka' : *kelaz'-s* (*kelazь-cь*). Ugyanígy járnak el a szonoránsok után is: *l* – *l'*, *r* – *r'*, pl. *kal* 'hal' : *kal-s* (*kal-cь*) – *kal'* 'fűzfa' : *kal'-s* (*каль-cь*). Kivétel az *n* – *ń* pár, amely után a határozott ragozás affrikáta alternánsa használatos: *san* 'ér' : *san-ć* (*сан-ць*), *lomań* 'ember' : *lomań-ć* (*ломань-ць*).

Az irodalmi írás csak a laterálisok utáni lágyjelet tartja meg: *kal* 'hal' : *kal-s* (*кал-cь*) – *kal'* 'fűzfa' : *kal'-s* (*каль-cь*). Véleményem szerint nemcsak itt, hanem más hasonló szekvenciák esetében is meg kellett volna tartani a lágyjelet. A fenti példák megadásában én ennek megfelelően járok el, hiszen ennek híján más tőtípusokban nem lehetne különbséget tenni a kemény és lágy tő között, pl. *mir* 'világ' : *mir-s* (*мур-cь*) – *vir* 'erdő' : *vir-s* (*вур-cь*) | *saraz/-s* 'tyúk' : *saraz-s* (*capaz-cь*) – *kelaz'* 'róka' : *kelaz'-s* (*келазь-cь*). Ugyanezen a véleményen volt moksa informátorom, Ny. V. Butilov is! (L. még az e-pontot!)

Összefoglalóul megállapíthatjuk, hogy a határozott ragozás nominatívusának kapcsolódási szabályai egyszerűek: 1) Az *-s* toldalék legtöbbször a szótári alakhoz (NomSgIndet) járul, függetlenül a végződéstől: *keńkš-s* 'ajtó'. 2) A nazális után a toldalék affrikálódik: *on* 'álom' : *on-ć*. 3) A szóbelseji mássalhangzó-kapcsolatok egy része utáni (*-C* + *kə*, *gə*, *də*, *d'ə*, *mə*) szekvencia redukált tőhangzója kiesik: *pangə* 'gomba' : *pang-s*.

2. Genitivus(-accusativus) (Det): -t' [-mb] (Jevszjev 1934/1963: 328–330; Grammatika 1962: 83–88, 108–112; Grammatika 1980: 155, 161–163; MdChr 1990: 56; MK 2000: 55–56).

Az előző ponthoz képest megfogalmazható, hogy a determinatív genitivus-accusativus ragjának nincsenek alternánsai, és túlnyomó részt a névszó szótári alakjához (NomSgIndet) kapcsolódik. Egyetlen kivételként említhető, hogy mindazokban a szóbelseji mássalhangzó-kapcsolatot tartalmazó szavakban, amelyekben a szóvégi redukált hang kiesik, ugyanez történik a *-t'* előtt is, tehát *kal* 'hal' : *kal-s* (NomSgDet) – *kal-t'* (GenSgDet), *keńkš* 'ajtó' : *keńkš-s* – *keńkš-t'*, de *pangə* 'gomba' : *pang-s* – *pang-t'* | *кал-ть*, *кенкиш-ть*, *панг-ть*.

Ez a genitivusi forma szolgál alapul a legtöbb analitikus függő esetnek, amelyhez egy névutó megfelelő esetragos alakja járul, pl. *eřkt' esə* (InessDet), *eřkt' es* (IllDet), *eřkt' estə* (ElatDet), *eřkt' ezga* (ProlatDet) stb. (L. alább!)

3. Dativus(-allativus) (Det): -t'i [-mu] (Jevszevjev 1934/1963: 329–333; Grammatika 1962: 97–98, 112–115; Grammatika 1980: 155–156, 163–164; MdChr 1990: 56; MK 2000: 55–56).

Túlnyomórészt a névszó szótári alakjához kapcsolódik, ahogyan a genitivusi alak is. Egyetlen kivételként említhető, hogy mindazokban a szóbelseji mássalhangzó-kapcsolatot tartalmazó szavakban, amelyekben a szóvégi redukált hang kiesik, ugyanez történik a *-t'* előtt is, tehát *kal* 'hal' : *kal-s* (NomSgDet) – *kal-t'i* (DatSgDet), *keńkš* 'ajtó' : *keńkš-s* – *keńkš-t'i*, de *pangə* 'gomba' : *pang-s* – *pang-t'i* stb. Másik út: a dativus a genitivusból mechanikusan *-i* hozzáadásával formálható.

Megjegyzem, hogy a toldaléknak – kemény mássalhangzó után, az egyes szám 3. személyű birtokos személyragok után – van palatalizálatlan *-ti*, *-di* változata is (MK 2000: 59, 62). (L. lejjebb!)

A fenti, grammatikai eseteken kívül további szintetikus alakok nem használatosak a moksában.

4. Helyhatározói és egyéb függő esetek

A függő esetek nagy része – az erzával ellentétben – csak analitikusan fejezhető ki. A konstrukció a határozott ragozás genitivusára épül, amelyhez egy névutó (az *es-* improduktív névmástő) megfelelő esetragos alakja járul. Megjegyzendő, hogy a névmástőnek történetileg nincs köze a *še* mutató névmáshoz, sem pedig az *eš* visszahatónévmáshoz. A ritkább esetragoknak a moksában nem használatosak a határozott formájuk. Összefoglalva:

Determinatív	M	E
Helyhatározói esetek		
Ablativus (honnan?)	<i>-t' ezdə</i>	<i>-do/to/d'e/t'e-ńt'</i>
Illativus (hova?)	<i>-t' es</i> (~ Dat-All)	<i>-ńt' ejs ~ -ńt'eń</i>
Inessivus (hol?)	<i>-t' esə</i>	<i>-ńt' ejse ~ -so/se-ńt'</i>
Elativus (honnan?)	<i>-t' estə</i> (~ Abl)	<i>-ńt' ejste ~ -sto/ste-ńt'</i>
Prolativus (merre?)	<i>-t' ezga</i>	<i>-ńt' ezga ~ -va/ga/ka-ńt'</i>
Lativus (hova?)	—	—

Egyéb határozói esetek

Abessivus (-talanul)	—	-vtomo/v'teme-ńt'
Translativus (-vá, -vé, -ként)	—	-kso/kse-ńt'
Comparativus (-nyi)	— (-t' eška)	-ška-ńt'
Causativus (-ért)	— (-t'ksa < *-inksə)	—

A szakirodalomban (Jevszjev 1934/1963: 329) szórványosan találhatók még olyan alakok is, mint *пача-ть лаца* (*ladsə*) 'lepényként' (TranslDet). Ennek a névutós szerkezetnek a jelentése 'módjára, -ként'. A *ladsə* a *lad* 'mód' (< or. *лад* 'ua.') szó inessivusi alakja. A causativus a nyugati nyelvjárásokban fordul elő (Feoktistov – Saarinen 2005: 52).

A **többes determinatív formák** alapja a határozatlan névragozás többes nominativusa, amely a szótárakban a névszó második szótári alakja. Idézzük föl ennek az alaknak a kapcsolódási szabályait!

Nominativus pluralis (Indet): -t, -t' [-m, -mb] (Jevszjev 1934/1963: 321–323, 323–327; Grammatika 1962: 76–79; Grammatika 1980: 145–148; MdChr 1990: 55–56; MK 2000: 41–46; Keresztes 2012: 112–114)

A többes szám jele szerepel a legtöbb mordvin szótárban az egyes nominativus után a főnév másik alapalapjaként. A legtöbb fonetikai változás ugyanis ez előtt a toldalék előtt következik be. A moksában a többes jel előtti zöngéségi hasonulás (= zöngétlenedés) fonetikailag legtöbbször jelölt. Megjegyzendő, hogy a határozatlan főnévragozásban az indeterminatív ragozásnak nincs esetparadigmája, csak többes nominativusa. Minthogy más toldalékok előtt ma már a fonematikus írásmód dominál a cirill betűs irodalmi átírásban, azaz nem jelölik a zöngesség szerinti asszimilációkat és összeolvadásokat (*кядь-кс, -с [кятъ-кс, кя-ц]* | *кюд-кс, -с [кут-кс, куц]* stb.), véleményem szerint itt sem feltétlenül indokolt a fonetikus eljárás, tehát (*куч-т* helyett inkább *куз-т* lenne a helyes). Az anyanyelvi beszélők minden bizonnyal automatikusan tudják ezeket a fonetikai változásokat, és az iskolások számára is nyilvánvalóvá válnának a morfémák kapcsolódási szabályai. A következőkben a finnugor átírás fonematikus változatában közlöm a legfőbb típusokat, és megadom a cirill betűs irodalmi írás betű szerinti változatát is. A többes jel minden esetben egyetlen mássalhangzóból áll (-t, -t'), amely változatok jelzik az ősi hangrendet és illeszkedést, illetőleg a régi idők szabályainak reliktumai. (Vö. Keresztes 2012: 112–114.)

a) A tövéghangzó lehet teljes magánhangzó vagy mássalhangzó. A többes jel teljes magánhangzó után **-t**: *šorma* 'levél' : *šorma-t, pakšä* 'szántó föld' : *pakša-t, p'ä* 'fej' : *p'ra-t, ši* 'nap' : *ši-t, kino* 'mozi' : *kino-t* | *мода-т, сёрма-т, пакся-т, пря-т, ши-т, кино-т*.

b) A tövéghangzó lehet teljes vagy redukált. A szóvégi magánhangzó teljes vagy redukált volta a fonematikus átírásban nem releváns: *varma* 'szél' : *varma-t*, *tunda* 'tavasz' : *tunda-t*, *š(ə)ra* 'asztal' : *š(ə)ra-št*, *ul'čä* 'utca' : *ul'ča-t* – *kizə* 'nyár, év' : *kizə-t*, *velə* 'falu' : *velə-t*, *pičə* 'fenyő' : *pičə-t*, *keňžə* 'köröm' : *keňžə-t*, *šél'mə* 'szem' : *šél'mə-t*, *käd'gə* 'edény' : *käd'gə-t* | *варма-м*, *тунда-м*, *шра-м*, *ульця-м* stb. A cirill betűs átírásban a redukált magánhangzó jelölése veláris hangrendű szavakban magánhangzó-váltakozás formájában történik: *киза* : *кизо-м*, *сельме* : *сельмо-м*, *кядьге* : *кядьго-м* stb. A palatális hangrendűekben váltakozásra nincs lehetőség. Itt mindkét pozícióban egységesen *e* van: *пиче* : *пиче-м*, *кенже* : *кенже-м*.

A redukált tövek véghangzója előtt állhat egy mássalhangzó, illetőleg mássalhangzó-kapcsolat. A szóbelseji mássalhangzó-kapcsolatok egy része után a redukált tőhangzó kiesik a toldalék előtt. Ilyenek a következő szekvenciákra végződő tövek: *-kə*, *-gə*, *-tə*, *-də*, *-d'ə*, pl. *pandə* 'hegy' : *pand-t*, *paŋə* 'gomba' : *paŋ-t*, *šuftə* 'fa' : *šuft-t*, *piŋgə* 'idő' : *piŋg-t*, *t'äštə* 'csillag, jel' : *t'äšt-t'*, *ärkə* 'tó' : *ärk-š* | *панда*, *пандо-* : *пант-м*, *панга*, *панго-* : *панк-м*, *шүфта*, *шүфто-* : *шүфт-м*, *пинге* : *пинк-м*, *тяште* : *тяшт-мь*, *ерьхе* : *ерьхк-м*.

Vannak olyan redukált tövű névszók, amelyekben vagy kemény mássalhangzó vagy olyan mássalhangzó-kapcsolat található, amely utótagjának nincs fonematikus lágy (*p*, *k*, *g*, *m*) fonémapárja, pl. *kepə* 'iga', *pekə* 'has', *käd'gə* 'edény', *šél'mə* 'szem', fonetikailag [kəpɛ̄, pɛkɛ̄, käd'gɛ̄, šél'mɛ̄]. Az ilyen fonetikai jellemzőkkel rendelkező szavakban a toldalékok előtt a redukált magánhangzó veláris allofónja [ə] áll: *pekə-ń* (Gen), *šél'mə-t* (NomPl). A moksa irodalmi írás szerint itt *e* ~ *o* váltakozás van: *кене* : *кено-ть*, *пеке* : *пеко-ть*, *кядьге* : *кядьго-м*, *сельме* : *сельмо-м*.

c) Lappangó mássalhangzós tövek. A többtagú *i* és *u* végű névszók a ragozás során a többes jel előtt *j*-vel, ill. *v*-vel bővülnek: *šedi* 'szív' : *šedi-j-t'* [-jʃ], *vani* 'őr, pásztor' : *vani-j-t'* [-jʃ], *kelu* 'nyírfa' : *kelu-v-t* [-ft]. A cirill betűs megfelelők: *седи* : *седих-ть*, *ваны* : *ваных-ть*, *келу* : *келу-фт*. A *j*-tövek után a többesjelnek *-t'* alternánása van. Ugyanígy a többi palatalizált mássalhangzó után is ezt használják.

d) A mássalhangzós tő végződhet egy mássalhangzóra vagy kapcsolatra. Mássalhangzók után minden esetben a jel *-t/-t'* előhangzó nélküli változatai használatosak. – Megjegyzem, hogy a toldalékolás szempontjából ez nem releváns, hiszen a jel mindig a mássalhangzós tőhöz törekszik: *pop* 'pap' : *pop-t*, *vrač* 'orvos' : *vrač-t*, *jofks* 'mese' : *jofks-t*, *atakš* 'kakas' : *atakš-t*, *keňkš* 'ajtó' : *keňkš-t*, *veňč* 'csónak' : *veňč-t*, *purc* 'malac' : *purc-t*. – Ez tapasztalható a b) pontban tárgyalt redukált magánhangzós végződés elíziójában is: *oftə* 'medve' :

oft-t, tǎštǎ 'csillag' : *tǎšt-t'*. – A véghangzó veláris, ill. palatális voltától függetlenül van *-t*, ill. *-t'* változat: *kuz* 'lucfenyő' : *kuz-t*, *riš* 'hiúz' : *riš-t'*. Fontos jelenség az a kiterjedt zöngétlenedés, amely a toldalék előtti zöngés mássalhangzókat regresszíve hasonítja: *kud* 'ház' : *kud-t*, *ved'* 'víz' : *ved-t'*, *kal* 'hal' : *kal-t*, *kal'* 'füzfa' : *kal-t'*, *kel* 'sógornő' : *kel-t*, *kāl* 'nyelv' : *kāl-t'*, *mar* 'halom' : *mar-t*, *viř* 'erdő' : *viř-t'*, *kuj* 'kigyó' : *kuJ-t'*; és nem fonetikusán: [kut-t, veř-t', kaL-t, kaL-t', keL-t, kāl-t', maR-t, viř-t', kuJ-t']], ahogyan a cirill betűs írás jelöli: *кут-т, вет-ть, калх-т, калъх-ть, келх-т, кялх-ть, марх-т, вирьх-ть, куйх-ть* stb. Ugyanez érvényes a jövevényszavakban is: *angel* 'angyal' : *angel-t*, *bazar* 'piac' : *bazar-t* | *ангелх-т, базарх-т*.

A *-t/-t'* [-*m/-mь*] előtt két nazális (*n*, *ń*) asszimilálódik a toldalékhoz: *on* 'álm' : *on-t* > *ot-t*, *lomań* 'ember' : *lomań-t'* > *lomať-t'*, *okean* 'óceán' : *okean-t* > *okeat-t*. A cirill betűs átírás fonetikus: *om-т, ломат-ть, океат-т*. Érdekes, hogy az *m*-re végződő főnevekben a többen *m* > *p* hasonulás megy végbe: *lem* 'név' : *lem-t* > *lep-t*, *jam* 'kása' : *jam-t* > *jap-t* | *лем : леп-т, ям : яп-т*.

e) A szóvégi mássalhangzó minősége szerint vannak palatális, lágy vagy nem palatális, kemény tövű szavak: *j, ć, d', l', ń, ř, ś, t', ź* | *č, š, ž – c, d, l, m, n, r, s, t, z* | *b, f, g, χ, k, p, v*. Kemény mássalhangzó után *-t*, lágy után *t'* használatos:

t – t': *stud'ent* 'diák' : *stud'ent-t* (*студент-т*), *krovat'* 'ágy' : *krovat'-t'* (*кровать-ть*)
d – d': *kud* 'ház' : *kud-t* (*кут-т*), *kād'* 'kéz' : *kād'-t'* (*кят-ть*)
s – ś: *piks* 'kötél' : *piks-t* (*пикс-т*), *riš* 'hiúz' : *riš-t'* (*рыс-ть*)
z – ź: *kuz* 'lucfenyő' : *kuz-t* (*кус-т*), *kelaz'* 'róka' : *kelaz'-t'* (*келас-ть*)
c – ć: *purc* 'malac' : *purc-t* (*пурх-т*), *grać* 'varjú' : *grać-t'* (*грац-ть*)
n – ń: *san* 'ér' : *san-t* (*сам-т*), *lomań* 'ember' : *lomań-t'* (*ломат-ть*)
l – l': *kel* 'sógornő' : *kel-t* (*келх-т*), *kal'* 'nyírfa' : *kal'-t'* (*кальх-ть*)
r – ř: *ver* 'vér' : *ver-t* (*верх-т*), *mať* 'alma' : *mať-t'* (*марьх-ть*)
j: *škaj* 'isten' : *škaj-t'* (*шкайх-ть*)

A többes jel szempontjából keménynek számítanak:

č: *vrač* 'orvos' : *vrač-t* (*врач-т*)
š: *meš* 'méh' : *meš-t* (*меиш-т*)
ž: *šuž* 'árpa' : *šuž-t* (*шуж-т*)

Mindig kemények viszont a következők:

p – b: *škap* 'szekrény' : *škap-t* (*шкан-т*), *klub* 'klub' : *klub-t* (*клуб-т*)
k – g: *vek* 'évszázad' : *vek-t* (*век-т*), *flag* 'zászló' : *flag-t* (*флак-т*)
f – v: *počf* 'liszt' : *počf-t* (*ночф-т*), *tev* 'dolog' : *tev-t* (*теф-т*)
χ: *gréχ* 'bűn' : *gréχ-t* (*грех-т*)

f) Ugyanez a helyzet az utolsó szótagközi mássalhangzó(k) kemény, ill. lágy minősége tekintetében. Érdekes, hogy a redukált magánhangzó megmaradása, ill. kiesése nehezen köthető szabályhoz, ingadozik: *pekə* 'has' : *pek-t*, *kepə* 'iga' : *kep-t*, *kečä* 'merőkanál' : *keč-t*, de *piňə* 'kutya' : *piňə-t*, *vel'ə* 'falu' : *vel'ə-t* | *неке* : *нек-т*, *кене* : *кен-т*, *пине* : *пине-т*, *веле* : *веле-т*. A fenti példák alapján mégis valószínűsíthető, hogy a kemény mássalhangzó utáni redukált inkább kiesik, a palatalizált utáni viszont megmarad. Mint fentebb (l. a b-pontot) láttuk, a szóbeljeji mássalhangzó-kapcsolatok egy része után a redukált tőhangzó kiesik a toldalékok előtt, pl. *nurdə* 'szánkó' : *nurd-t*, *šuftə* 'fa' : *šuft-t*, *t'äštə* 'csillag, jel' : *t'äšt-t'*, *äřkə* 'tó' : *äřk-t* | *нурда*, *нурдо-* : *нурт-т*, *шүфма*, *шүфто-* : *шүфт-т*, *тяште* : *тяшт-т*, *ерьхе* : *ерьхк-т*. – Néhány érdekes kivétel: *šel'mə* 'szem' : *šel'mə-t*, *käd'gə* 'edény' : *käd'gə-t* | *сельме* : *сельмот*, *кядьге* : *кядьго-т*. Ezekben a példákban – noha a nominativusban palatális színezetű redukált van – a többes jel előtt az nem esik ki, hanem a kapcsolat utolsó kemény mássalhangzója miatt velarizálódik. Ezt az irodalmi nyelv *e ~ o* ingadozással jelzi.

g) A szóvégi mássalhangzó zöngés, ill. zöngétlen volta nem releváns a fonematikus írásban:

- p – b*: *pop* 'rópa' : *pop-t* (*non-т*) *klub* 'klub' : *klub-t* (*клуб-т*)
t – d: *tarad*, *-t* 'faág' : *tarad-t* (*тарат-т*)
k – g: *unək* 'unoka' : *unək-t* (*унок-т*), *flag* 'zászló' : *flag-t* (*флак-т*)
š – ž: *oš* 'város' : *oš-t* (*ош-т*), *šuz* 'árpa' : *šuz-t* (*шущ-т*)
s – z: *saraz/s* 'tyúk' : *saraz-t* (*сарас-т*)
t' – d': *vlašt* 'hatalom' : *vlašt-t'* (*власт-т*), *käd'* 'kéz' : *käd'-t'* (*кят-т*)
ś – ź: *kelaž/ś* 'róka' : *kelaž-t'* (*келас-т*)
f – v: *počf* 'liszt' : *počf-t* (*почф-т*), *t'ev* 'munka' : *t'ev-t* (*теф-т*)

5. Nominativus pluralis (Det): -t'ňə [-тне, -не] (Jevszevjev 1934/1963: 327–330; Grammatika 1962: 83–88; Grammatika 1980: 151–181; MdChr 1990: 56–57, 195; MK 2000: 54–57).

A determinatív többes számot a határozatlan ragozás többes számához toldott *-ňə* [fonetikusán: *-ňě/-ňä*] determináns elemmel alkotjuk (cirill betűs átírásban *-тне*). A határozatlan többes nominativust a nagyobb szótárak mint a névszó legfontosabb alapalakját megadják. Mint már többször hangsúlyoztuk, a moksa irodalmi nyelv a fonetikus szempontokat részesíti előnyben. Be kell látnunk, hogy sokszor ez praktikusabb eljárás a fonematikus írásmóddal szemben.

A magánhangzós tövek utáni többes jel megmarad keménynek, ami miatt a szóvégi *ä* helyett *a* áll, ám a következő *ń* palatalizálja a *t*-t, így a határozott ragozás többese: *val'mä* 'ablak' : *val'ma-t* 'ablakok' : *val'mä-t'ńä* 'az ablakok' | *vel'ä* 'falu' : *vel'ät* 'faluk' : *vel'ät'ńä* 'a faluk'. Cirill átírásban: *вальмя* : *валь-мат* : *вальмятне* | *веле* : *велет* : *велетне*. – A szóvég és a toldalék alkotta mássalhangzó-kapcsolat *-t*-eleme viszont a torlódás közepéről, tehát a mássalhangzós tövekben, szabályszerűen kiesik: *-C(C)-t-ńä* > *-C(C)-ńä*, pl. *meš* 'méh' : *mešt* 'méhek' : *mešt'ńä* 'a méhek' | *kuz* 'fenyő' : *kuzt* 'fenyők' : *kuzt'ńä* 'a fenyők' | *mar* 'alma' : *mart* 'almák' : *mart'ńe* 'az almák'. A *t* többes jel előtti zöngés mássalhangzók – mint fentebb láttuk – szabály szerint zöngétlenednek, tehát [kust, mařt]; ezt a moksa irodalmi írás figyelembe veszi; a fenti példák tehát: *меш* : *мешт* : *мешне* | *куз* : *куст* : *кусне* | *марь* : *марьхть* : *марьхне*.

Többek között ezzel a zöngétlenedéssel állt elő olyan fonetikai helyzet, amelyben a likvidák (*l, l', r, r'*) zöngétlen változatai és a zöngétlen *j* is fonémává váltak. Minthogy a determinatív genitivus rag (*-t' < *-ńt'*) mindig a nominativushoz járul, a többes jel (*-t/-t'*) előtt pedig zöngétlenedés következik be, ennek következtében olyan minimális párok keletkeztek, amelyekben a ritka zöngétlen hangok (*L, L', R, R', J*) fonematizálódtak, pl. *kal'* 'fűzfa' : *kaL't'* (NomPl) : *kaL't'* (GenSgDet) | *käl'* 'nyelv' : *käL't'* : *käl't'* | *vir'* 'erdő' : *vir't'* : *vir't'* | *kuj'* 'kígyó' : *kuJ't'* : *kuj't'*. Irodalmi átírásban: *каль* : *кальхть* : *кальть* | *кяль* : *кяльхть* : *кяльть* | *вирь* : *вирьхть* : *вирьть* | *куй* : *куйхть* : *куйть*. Hasonló minimális párok születtek a determinatív ragozás többes nominativusa és a deminutív képzős formák között, pl. *vir'ńä* 'az erdők' : *vir'ńä* 'kis erdő' | *kuJ'ńä* 'a kígyók' : *kuj'ńä* 'kis kígyó', cirill fonetikus írásban: *вирьхне* : *вирьня* | *куйхне* : *куй-ня* stb. (Vö. Keresztes 1987: 110–111.)

6. Genitivus pluralis (Det): *-t'ńä-ń [-тне-нь, -не-нь]* (Jevszjev 1934/1963: 327–330; Grammatika 1962: 83–88; Grammatika 1980: 151–181; MdChr 1990: 56–57, 195; MK 2000: 54–57).

Könnyen képezhető a többes nominativusból egy *-ń* genitivus rag hozzátoldásával, pl. *moda-t'ńä-ń* 'föld', *vel'ä-t'ńä-ń* 'falu', *vir'-t'ńä-ń* 'erdő', *kaL'-t'ńä-ń* 'fűzfa' | *мода-тне-нь*, *веле-тне-нь*, *вирьх-не-нь*, *кальх-не-нь*.

7. Dativus pluralis (Det): *-t'ńä-ńd'i [-тне-нди, -не-нди]* (Jevszjev 1934/1963: 327–330; Grammatika 1962: 83–88; Grammatika 1980: 151–181; MdChr 1990: 56–57, 195; MK 2000: 54–57).

Könnyen képezhető a többes genitivusból egy *-d'i* dativus rag hozzátoldásával, pl. *moda-t'ńä-ń-d'i*, *vel'ä-t'ńä-ń-d'i*, *vir'-t'ńä-ń-d'i*, *kaL'-t'ńä-ń-d'i* | *мода-тне-н-ди*,

веле-тне-н-ди, вирьх-не-н-ди, кальх-не-н-ди. Vagy a többes nominativusból is ugyanezt az eredményt kapjuk egy *-ńđi* toldalék hozzáadásával, pl. *мода-тńđ-ńđi, вел'э-тńđ-ńđi, вир'тńđ-ńđи, кал'тńđ-ńđи* | *мода-тне-нди, веле-тне-нди, вирьх-не-нди, кальх-не-нди*.

8. Helyhatározói és egyéb függő esetek analitikusan (Jevszjev 1934/1963: 327–330; Grammatika 1962: 83–88; Grammatika 1980: 151–181; MdChr 1990: 56–57, 195; MK 2000: 54–57).

Az egyes számhoz hasonlóan a moksában többes számban is analitikus formák alakultak ki néhány függő esetben. Az erzával összevetve a következő azonos és eltérő vonásokat láthatjuk:

Determinatív	M	E
Helyhatározói esetek		
Ablativus (honnan?)	<i>-t'-ńđń ezđə</i>	<i>-tne/tńe-d'e</i>
Illativus (hova?)	<i>-t'-ńđń es (~ Dat-All)</i>	<i>-tne/tńe-s ~ -tńeń ejs</i>
Inessivus (hol?)	<i>-t'-ńđń esə</i>	<i>-tne/tńe-se ~ -tńeń ejse</i>
Elativus (honnan?)	<i>-t'-ńđń estə (~ Abl)</i>	<i>-tne/tńe-ste ~ -tńeń ejste</i>
Prolativus (merre?)	<i>-t'-ńđń ezga</i>	<i>-tne/tńe-va ~ -tńeń ezga</i>
Lativus (hova?)	—	<i>-tne/tńe-v</i>
Egyéb határozói esetek		
Abessivus (-talanul)	—	<i>-tne/tńe-vteme</i>
Translativus (-vá, -vé, -ként)	—	<i>-tne/tńe-ks</i>
Comparativus (-nyi)	— (<i>-t'-ńđń eška</i>)	<i>-tne/tńe-ška</i>
Causativus (-ért)	— (<i>-t'-ńđń-ksə < *inksə</i>)	—

A szakirodalomban (Jevszjev 1934/1963: 329) szórványosan találhatók még olyan alakok is, mint *пача-тьнень лаца* (TranslDet), *пача-тне-фтема* (AbessDet). Ez utóbbi ugyancsak szabálytalan forma! A moksca causativusra I. Feoktistov – Saarinen (2005: 52)! – Az erza többes lativusi alakot csak Rueternél találtam (2010: 99).

Összegzés. A többes határozott alakok a határozatlan ragozás többes nominativusára épülnek. Alaktani szempontból ezért a toldalékokban nem mutatkoznak a határozatlan ragozás egyes számához hasonló morfológiai alternációk.

II. A moksa-mordvin főnév birtokos személyragozása (Px)

Az erza és a moksa névragozás legnagyobb, áthidalhatatlan különbségei a birtokos személyragozás grammatikai eseteiben (nominativus, genitivus, dativus) mutatkoznak.

A moksa irodalmi nyelvben egyéb, ritkább nyelvjárási alakok nem vertek gyökeret. (Vö. Jevszjevjev 1934/1963: 330–334; Grammatika 1962: 90–96; Grammatika 1980: 182–209; MdChr 1990: 57–60, 197; MK 2000: 58–64; Feoktistov – Saarinen 2005: 48, 52; Keresztes 2011b: 99–116; 2012: 101–124.)

1. Egyes szám 1. személy: egy birtok ('enyém')

1.1. Nominativus: *-žə, -žü, -əžə, -əžü [-ze, -oze, -eze, -ozja, -ezja]*. Paasonen *-žē* (1909: 04), Jevszjevjev *-зя* (1934/1963: 331), Feoktistov – Saarinen *-žä* (2005: 48).

a) A szóvégi hang (magánhangzó, ill. mássalhangzó) megkülönböztető jegy. A szóvégi teljes magánhangzó után *-žə* áll: *moda* 'föld' : *moda-žə*, *pakšä* 'szántóföld' : *pakšä-žə*, *pe* 'vég' : *pe-žə*, *ši* 'nap' : *ši-žə*. A jövevényszavakkal is ez a helyzet: *točka* 'pont' : *točka-žə*, *ul'čä* 'utca' : *ul'čä-žə*, *kino* 'mozi' : *kino-žə*. | Az irodalmi nyelvben is egyszerű a gyakorlat: *мода* : *мода-зе*, *пакся* : *пакся-зе*, *пе* : *пе-зе*, *ши* : *ши-зе*, *точка* : *точка-зе*, *ульця* : *ульця-зе*, *кино* : *кино-зе*.

b) A szóvégi magánhangzó teljes vagy redukált volta a fonematikus átírásban nem releváns: *moda* 'föld' : *moda-žə*, *pakšä* 'szántóföld' : *pakšä-žə* – *kizə* 'nyár, év' : *kizə-žə*, *pandə* 'hegy' : *pandə-žə*, *šelmə* 'szem' : *šelmə-žə*, *pičə* 'fenyő' : *pičəžə*, *keňžə* 'köröm' : *keňžə-žə*. Ez a cirill betűs átírásban a veláris hangrendű szavakban magánhangzó-váltakozás formájában jelentkezik: *киза* : *кизо-зе*, *панда* : *пандо-зе*, *сельме* : *сельмо-зе* – *пиче* : *пиче-зе*, *кенже* : *кенже-зе*.

c) A lappangó mássalhangzós tövekben az egyes 1. személyű személyrag – a genitívusszal ellentétben – a nominatívushoz járul. A birtokos személyrag tehát a változatlan alapalakhoz kapcsolódik: *kelu* 'nyírfá' : *kelu-žə*, *šed'i* 'szív' : *šed'i-žə*, *vani* 'pásztor' : *vani-žə*. A cirill betűs átírásban: *келу* : *келу-зе*, *седу* : *седу-зе*, *ваны* : *ваны-зе*.

d) Mássalhangzó után a rag *-əžə* alakú: *nal* 'nyíl' : *nal-əžə*, *on* 'álm' : *on-əžə*, *sur* 'ujj' : *sur-əžə*, *ved'* 'víz' : *ved'-əžə*, *pej* 'fog' : *pej-əžə*, *jofks* 'mese' : *jofks-əžə*, *piks* 'kötél' : *piks-əžə*. Ugyanez érvényes a jövevényszavakban is: *angel* 'angyal' : *angel-əžə*, *bazar* 'piac' : *bazar-əžə*, *pop* 'pap' : *pop-əžə*, *vrač* 'or-

vos' : *vrač-ə́ə*. A fonetikus átírásban a redukált előhangzó színe a tövéghangzó minősége szerint ingadozik. Kemény mássalhangzó után *ə*, ill. lágy mássalhangzó után *-ə*. | A cirill betűs átírás ezt a különbséget fonetikus elvek alapján jelöli, tehát *нал-озе, он-озе, сур-озе, вед-езе, пей-езе, ёфкс-озе, ангел-озе, базар-озе, пон-озе, врач-езе*.

A szóvégi mássalhangzó-torlódás nem megkülönböztető jegy: *tol* 'tűz' : *tol-ə́ə*, *käl* 'nyelv' : *käl-ə́ə*, *karks* 'öv' : *karks-ə́ə*, *keñkš* 'ajtó' : *keñkš-ə́ə*. Irodalmi megfelelőik: *тол* : *тол-озе, кяль* : *кял-езе, каркс* : *каркс-озе, кенки* : *кенки-езе*.

e) A tö mássalhangzójának palatális (lágy), ill. veláris (kemény) volta a fonematikus írásban nem releváns: *j, č, d', l', n', r', s', t', ź; č, š, ž – c, d, l, m, n, r, s, t, z; b, f, g, χ, k, p, v*

Veláris és palatális párok:

t – t': *švet* 'világ' : *švet-ə́ə* (*свет-озе*), *krovat'* 'ágy' : *krovat'-ə́ə* (*кровать-езе*)

d – d': *kud* 'ház' : *kud-ə́ə* (*куд-озе*), *käd'* 'kéz' : *käd'-ə́ə* (*кяд-езе*)

s – s': *piks* 'kötél' : *piks-ə́ə* (*пикс-озе*), *riš* 'hiúz' : *riš-ə́ə* (*рыс-езе*)

z – ź: *kuz* 'lucfenyő' : *kuz-ə́ə* (*куз-озе*), *l'ivə́ž* 'verejték' : *l'ivə́ž-ə́ə* (*ливоз-езе*)

c – č: *puřc* 'malac' : *puřc-ə́ə* (*пурц-озе*), *grač* 'varjú' : *grač-ə́ə* (*грац-езе*), de: *tañə́c* 'tánc' : *tañə́c-ə́ə* (*танец-езе*)! (A szóvégi mássalhangzó a második szótagi palatális magánhangzó miatt minden bizonnyal -č.)

n – n': *san* 'ér' : *san-ə́ə* (*сан-озе*), *lomañ* 'ember' : *lomañ-ə́ə* (*ломан-езе*)

l – l': *kel* 'sógornő' : *kel-ə́ə* (*кел-озе*), *kal'* 'nyírfa' : *kal'-ə́ə* (*кал-езе*)

r – r': *bazar* 'piac' : *bazar-ə́ə* (*базар-озе*), *mař* 'alma' : *mař-ə́ə* (*мар-езе*)

Palatalizáltak számítnak a moksában még a következő mássalhangzók is:

j: *škaj* 'isten' : *škaj-ə́ə* (*шкай-езе/шка-езе*)

č: *vrač* 'orvos' : *vrač-ə́ə* (*врач-езе*)

š: *meš* 'méh' : *meš-ə́ə* (*меш-езе*)

ž: *čič* 'árpa' : *čič-ə́ə* (*шуч-озе ~ -езе*) – itt ingadozás mutatkozik!

Mindig kemények viszont a következők:

p – b: *pop* 'rópa' : *pop-ə́ə* (*пон-озе*), *klub* 'klub' : *klub-ə́ə* (*клуб-озе*)

k – g: *unok* 'unoka' : *unok-ə́ə* (*унок-озе*), *flag* 'zászló' : *flag-ə́ə* (*флаг-озе*)

f – v: *škaf* 'szekrény' : *škaf-ə́ə* (*шкаф-озе*), *snav* 'borsó' : *snav-ə́ə* (*снав-озе*)

χ: *gr'eχ* 'bűn' : *gr'eχ-ə́ə* (*грех-озе*)

f) Ugyanez a helyzet az utolsó szótagközi mássalhangzó kemény, ill. lágy minősége tekintetében: *paŋgə* 'gomba' : *paŋgə-žə*, *piŋgə* 'idő' : *piŋgə-žə*, *pekə* 'has' : *pekə-žə*, *piŋə* 'kutya' : *piŋə-žə*. Az irodalmi nyelv a következőképpen jelöli e váltakozásokat: *паŋга* : *паŋго-зе*, *пинге* : *пинго-зе*, *пекє* : *пєко-зе*, *пине* : *пине-зе*. (Vö. b-pont!)

g) A szóvégi mássalhangzó zöngés, ill. zöngétlen volta sem releváns. Az előző pont példáiból ez nyilvánvaló, hiszen az előhangzó minőségét automatikusan a keménység, ill. a lágyság szabályozza: *p – b*; *t – d*; *k – g*; *s – z*; *f – v* + *-əžə* (-oze), pl. *saraz/-s* 'tyúk' : *saraz-əžə* (*сараз-озє*); ill. *t' – d'*; *š – ž*; *š – ž* + *-əžə* (-eze), pl. *kelaž/-š* 'rőka' : *kelaž-əžə* (*кєлаž-єзе*). Ugyanígy járnak el a szonoránsok után is: *l – l'*, *r – r'*, *n – n'*, pl. *kal* 'hal' : *kal-əžə* (*кал-озє*) – *kal'* 'füzfa' : *kal'-əžə* (*кал-єзе*).

Látható, hogy a cirill betűs átírás a kemény mássalhangzó utáni előhangzót *o*-val, a lágy utánit pedig *e*-vel jelöli: *сан-озє*, *грєх-озє* – *ломан-єзе*, *мар-єзе*. Ugyanez vonatkozik mindazokra a toldalékokra, amelyek előhangzóval járulnak a mássalhangzós tövekhez.

1.2. Genitivus: *-žə-ŋ*, *-əžə-ŋ* [*-зе-нь*, *-озє-нь*, *-єзе-нь*]

Gyakorlatilag a birtokos személyrag után áll a genitivus-accusativus *-ŋ* ragja: *moda* 'föld' : *moda-žə-ŋ* (*мода-зе-нь*), *pakšä* 'szántóföld' : *pakšä-žə-ŋ* (*пакся-зе-нь*), *kal* 'hal' : *kal-əžə-ŋ* (*кал-озє-нь*) – *kal'* 'füzfa' : *kal'-əžə-ŋ* (*кал-єзе-нь*).

1.3. Dativus: *-žə-ŋd'i*, *-əžə-ŋd'i* [*-зе-нь*, *-озє-ндѹ*, *-єзе-ндѹ*] ~ *-ž-t'i*, *-əž-t'i* [*-з-тѹ*, *-оз-тѹ*, *-єз-тѹ*]

Gyakorlatilag a birtokos személyraggal összekapcsolt genitivus-accusativus *-ŋ* raghoz járul a *-d'i* dativus: *moda* 'föld' : *moda-žə-ŋd'i* (*мода-зе-ндѹ*), *pakšä* 'szántóföld' : *pakšä-žə-ŋd'i* (*пакся-зе-ндѹ*), *kal* 'hal' : *kal-əžə-ŋd'i* (*кал-озє-ндѹ*) – *kal'* 'füzfa' : *kal'-əžə-ŋd'i* (*кал-єзе-ндѹ*). A gyakoribb, rövid formában a *-t'i* dativusrag közvetlenül a birtokos személyraggal kapcsolódik: *moda-ž-t'i* (*мода-з-тѹ*), *pakšä-ž-t'i* (*пакся-з-тѹ*), *kal-əž-t'i* (*кало-з-тѹ*), *kal'-əž-t'i* (*кал-єз-тѹ*).

1.4. Fügő esetek: *-n* [*-н*]

A fügő esetek birtokos személyragos alakjai már nem különböznek a megfelelő erza formáktól. Az egyes számú moksa toldalékokhoz *-n* rag járul, tehát *val'mä* 'ablak' : *val'ma-sə* (Iness) : *val'ma-sə-n* 'ablakomban, ablakaimban'. Az illativusnak a névszói paradigmában *-s* ragja van, ez zöngésül a birtokos személyrag előtti magánhangzó miatt, tehát *val'ma-s* (Ill) 'ablakba' : *val'*

ma-zə-n 'ablakomba, ablakaimba'. Mássalhangzós tövekben ugyanezek az alakok például *sur* 'ujj' : *sur-sə-n* 'ujjammal, ujjaimmal', *sur-əz-ən* 'ujjamba, ujjaimba', *lomań* 'ember' : *lomań-cə-n* 'emberemben, embereimben', *lomań-ezə-n* 'emberembe, embereimbe' stb. A cirill betűs átírásban: *вальма-со-н, вальма-зо-н, сур-са : сур-со-н : сур-озо-н, ломань-цо-н : ломан-езо-н.*

2. Egyes szám 1. személy: több birtok ('enyéim, enyéme')

2.1. Nominativus: -ńə, -ńü, -əńə, -əńü [-не, -ня, -оне, -ене, -оня, -оня]. Paasonen -ńě (1909: 04), Jevszevjev -ня (1934/1963: 331), Feoktistov – Saarinen -ńä (2005: 48). A moksa nyelvű leíró nyelvtan e toldalék vonatkozásában igen következetlen (MK 2000: 58–64).

a) A szóvégi hang (magánhangzó, ill. mássalhangzó) megkülönböztető jegy. A szóvégi teljes magánhangzó után **-ńə** áll: *moda* 'föld' : *moda-ńə*, *paksä* 'szántóföld' : *paksä-ńə*, *pe* 'vég' : *pe-ńə*, *ši* 'nap' : *ši-ńə*. A jövevényszavakkal is ez a helyzet: *točka* 'pont' : *točka-ńə*, *ul'cä* 'utca' : *ul'cä-ńə*, *kino* 'mozi' : *kino-ńə*. | Az irodalmi nyelvben is egyszerű a gyakorlat: *мода : мода-не, пакся : пакся-не, пе : пе-не, ши : ши-не, точка : точка-не, ульця : ульця-не, кино : кино-не.*

b) A szóvégi magánhangzó teljes vagy redukált volta a fonematikus átírásban nem releváns: *moda* 'föld' : *moda-ńə*, *paksä* 'szántóföld' : *paksä-ńə* – *kizə* 'nyár, év' : *kizə-ńə*, *pandə* 'hegy' : *pandə-ńə*, *šelmə* 'szem' : *šelmə-ńə*, *pičə* 'fenyő' : *pičəńə*, *keńžä* 'köröm' : *keńžə-ńə*. Ez a cirill betűs átírásban a veláris hangrendű szavakban magánhangzó-váltakozás formájában jelentkezik: *киза : кизо-не, панда : пандо-не, сельме : сельмо-не – пиче : пиче-не, кенже : кенже-не.*

c) A lappangó mássalhangzós tövekben az egyes 1. személyű személyrag – a genitivusszal ellentétben – a nominativushoz járul: *kelu* 'nyírfa' : *kelu-ńə*, *ińži* 'vendég' : *ińži-ńə*, *vani* 'pásztor' : *vani-ńə*. Az irodalmi nyelvben: *келу : келу-не, иңжи : иңжи-не, ваны : ваны-не.*

d) Mássalhangzó után (az előhangzós és az előhangzó nélküli variánsok erősen ingadoznak) a rag **-ńə**, ill. **-əńə** alakú: *nal* 'nyíl' : *nal-əńə*, *sed* 'híd' : *sed-əńə*, *lomań* 'ember' : *lomań-əńə*, *jofks* 'mese' : *jofks-əńə*, *piks* 'kötél' : *piks-əńə*. Ugyanez érvényes a jövevényszavakra is: *angel* 'angyal' : *angel-əńə*, de: *vrač* 'orvos' : *vrač-ńə*, *tańac* 'tánc' : *tańac-ńə*, *pej* 'fog' : *pej-(ə)ńə*. A fonetikus átírásban a redukált előhangzó színe a tövéghangzó minősége szerint ingadozik. Kemény mássalhangzó után ə, ill. lágy mássalhangzó után -ə. | Az

irodalmi átírás ezt a különbséget *o ~ e* váltakozással jelöli, tehát *nal-one, sed-ene, lomán-ene, ěfkc-one, anžel-one*, de: *врач-не, танец-не, ней-(е)не*.

A szóvégi mássalhangzó-torlódás is csak részben megkülönböztető jegy: *purc* 'malac' : *purc-ńă, kańf* 'kender' : *kańf-ńă, karks* 'öv' : *karks-ńă, keńkš* 'ajtó' : *keńkš-ńă, stud'ent* 'diák' : *stud'ant-ńă*. Irodalmi megfelelőik: *пурхц* : *пурхц-не, канф* : *каньф-не, каркс* : *каркс-оне, кенкиш* : *кенкиш-ене, студент* : *студент-оне*. Látható, hogy itt is ingadozás tapasztalható.

e) A *tő* mássalhangzója csak részben releváns. A szóvégi mássalhangzó minősége szerint vannak palatális, lágy vagy nem palatális, kemény tövű szavak: *j, ć, d', l', ń, r', ś, t', ź; ċ, š, ž – c, d, l, m, n, r, s, t, z; b, f, g, χ, k, p, v*

Veláris és palatális párok:

t – t': *śvet* 'világ' : *śvet-ńă (свет-оне), krovat'* 'ágy' : *krovat'-ńă (кровать-ене)*

d – d': *kud* 'ház' : *kud-ńă (куд-оне), śed'* 'híd' : *śed'-ńă (сед-ене)*, de: *kăd'* 'kéz' : *kăd'-(ă)ńă (кяд-ене ~ кяд-не)*

s – ś: *piks* 'kötél' : *piks-ńă (пикс-оне), riś* 'hiúz' : *riś-ńă (рыс-ене)*

z – ź: *kuz* 'lucfenyő' : *kuz-ńă (куз-оне), kelaź* 'róka' : *kelaź-ńă (келаз-ене)*

c – ć: *purc* 'malac' : *purc-ńă (пурхц-не), grac'* 'varjú' : *grac'-(ă)ńă (грац-ене ~ грац-не)*

n – ń: *san* 'ér' : *san-ńă (сан-оне), lomań* 'ember' : *lomań-ńă (ломан-ене)*

l – l': *kel* 'sógornő' : *kel-ńă (кел-оне), kal'* 'nyírfá' : *kal'-ńă (кал-ене)*

r – r': *ver* 'vér' : *ver-ńă (вер-оне), śt'ir'* 'lány' : *śt'ir'-ńă (стур-ене)*

Palatalizáltak számítanak moksában még a következő mássalhangzók is:

j: *pej* 'fog' : *pej-ńă (ней-не)*

ć: *vrač* 'orvos' : *vrač-ńă (врач-не)*

š: *meš* 'méh' : *meš-ńă (меш-ене)*

ž: *šuz* 'árpa' : *šuz-ńă (шуж-оне ~ шуж-ене)* – itt ingadozás van!

Mindig kemények viszont a következők:

p – b: *pop* 'rópa' : *pop-ńă (поп-оне), klub* 'klub' : *klub-ńă (клуб-оне ~ клуб-не)*

k – g: *upok* 'unoka' : *upok-ńă (унок-оне), flag* 'zászló' : *flag-ńă (флаг-оне)*

f – v: *škaf* 'szekrény' : *škaf-ńă (шкаф-не), t'ev* 'feladat' : *t'ev-ńă (тев-оне)*

χ: *g'ech* 'bűn' : *g'ech-ńă (грех-оне)*

Ny. V. Butilov informátorom – főként az egytagú veláris szavakban – jelzett előhangzó nélküli toldalékot. Véleményem szerint ez annak tulajdonítható, hogy az egyes szám 2. személy több birtokosra utaló alakjai néhány tőtípusban egybeesnek ezekkel az alakokkal. (L. alább!)

f) Ugyanez a helyzet az utolsó szótagközi mássalhangzó kemény, ill. lágy minősége tekintetében: *pangə* 'gomba' : *pangə-ńə*, *pińgə* 'idő' : *pińgə-ńə*, *pekə* 'has' : *pekə-ńə*, *pińə* 'kutya' : *pińə-ńə*. Az irodalmi nyelv a következőképpen jelöli e váltakozásokat: *панга* : *панго-не*, *пинге* : *пинго-не*, *пеке* : *пеко-не*, *пине* : *пине-не*. (Vö. b-pont.)

g) A szóvégi mássalhangzó zöngés, ill. zöngétlen volta sem releváns. Az előző pont példáiból ez nyilvánvaló, hiszen az előhangzó minőségét automatikusan a keménység, ill. a lágyság szabályozza: *p – b*; *t – d*; *k – g*; *s – z*; *f – v* + *-əńə* (-one), pl. *saraz/s* 'tyúk' : *saraz-əńə* (*сараз-оне*); ill. *t – d*; *ś – ź*; *š – ž* + *-əńə* (-ene), pl. *kelaz/ś* 'róka' : *kelaz-əńə* (*келаз-ене*). Ugyanígy járnak el a szonoránsok után is: *l – l'*, *r – r'*, *n – n'*, pl. *kal* 'hal' : *kal-əńə* (*кал-оне*) – *kal'* 'fűzfa' : *kal'-əńə* (*кал-ене*).

2.2. Genitivus: *-ńə-ń*, *-əńə-ń* [*-не-нь*, *-оне-нь*, *-ене-нь*]

Gyakorlatilag a birtokos személyrag után áll a genitivus-accusativus *-ń* ragja: *moda* 'föld' : *moda-ńə-ń* (*мода-не-нь*), *pakśä* 'szántóföld' : *pakśä-ńə-ń* (*пакся-не-нь*), *kal* 'hal' : *kal-əńə-ń* (*кал-оне-нь*) – *kal'* 'fűzfa' : *kal'-əńə-ń* (*кал-ене-нь*).

2.3. Dativus: *-ńə-ńd'i*, *-əńə-ńd'i* [*-не-нди*, *-оне-нди*, *-ене-нди*]

Gyakorlatilag a birtokos személyraggal összekapcsolt genitivus-accusativus *-ń* raghoz járul a *-d'i* dativus: *moda* 'föld' : *moda-ńə-ńd'i* (*мода-не-нди*), *pakśä* 'szántóföld' : *pakśä-ńə-ńd'i* (*пакся-не-нди*), *kal* 'hal' : *kal-əńə-ńd'i* (*кал-оне-нди*) – *kal'* 'fűzfa' : *kal'-əńə-ńd'i* (*кал-ене-нди*).

2.4. Fügő esetek: megegyeznek az egy birtokra utaló alakokkal.

Mint hogy az indeterminatív ragozásban nincs többes paradigma, a több birtokra nincsenek külön formák, ezért a birtokos személyragos alakok jelentése – mint fentebb láttuk – mind egyes, mind többes számú, tehát *val'mä* 'ablak' : *val'ma-sə-n* (Iness) 'ablakomban, ablakaimban' stb. A cirill betűs átírásban: *вальмя* : *вальма-со-н*. Ugyanez áll a többi birtokos személyragos fügő esetre is.

3. Egyes szám 2. személy: egy birtok ('tied')

3.1. Nominativus: -ćə, -ćü, -əćə, -əćü [-це, -еце, -оце, -ця, -еця, -оця].
Paasonen -ćě (1909: 04), Jevszjev -ця (1934/1963: 331), Feoktistov – Saari-
nen -ćä (2005: 48).

a) A szóvégi hang (magánhangzó, ill. mássalhangzó) részben megkülön-
böztető jegy. A szóvégi teljes magánhangzó után *-ćə* áll: *moda* 'föld' : *moda-ćə*, *pakšä* 'szántóföld' : *pakšä-ćə*, *pe* 'vég' : *pe-ćə*, *ši* 'nap' : *ši-ćə*. A jöve-
vényszavakkal is ez a helyzet: *točka* 'pont' : *točka-ćə*, *ul'čä* 'utca' : *ul'čä-ćə*,
kino 'mozi' : *kino-ćə*. | Az irodalmi nyelvben is egyszerű a gyakorlat: *moda* :
moda-це, *пакся* : *пакся-це*, *пе* : *пе-це*, *ши* : *ши-це*, *точка* : *точка-це*,
ульця : *ульця-це*, *кино* : *кино-це*.

b) A szóvégi magánhangzó teljes vagy redukált volta a fonematikus átírás-
ban nem releváns: *moda* 'föld' : *moda-ćə*, *pakšä* 'szántóföld' : *pakšä-ćə* – *kizə*
'nyár, év' : *kizə-ćə*, *pičə* 'fenyő' : *pičə-ćə*, *keňžä* 'köröm' : *keňžə-ćə*. Ez a cirill
betűs átírásban a veláris hangrendű szavakban magánhangzó-váltakozás for-
májában jelentkezik: *киза* : *кизо-це* – *пиче* : *пиче-це*, *кенже* : *кенже-це*. |
A *-da*, *-ga*, *-ge*, *-me*-végű kéttagú tövek magánhangzó-használata ingadozhat:
pandə 'hegy' : *pand(ə)-ćə*, *śel'mə* 'szem' : *śel'm(ə)-ćə* – *панда* : *пандо-це* ~
панд-це, *сельме* : *сельм(о)-це*.

c) A lappangó mássalhangzós tövekben az egyes 1. személyű személyrag –
a genitivusszal ellentétben – a nominativushoz, tehát a változatlan alapalakhoz
járul: *kelu* 'nyírfa' : *kelu-ćə*, *inži* 'vendég' : *inži-ćə*, *vani* 'pásztor' : *vani-ćə*. A
cirill betűs átírásban: *келу* : *келу-це*, *инжи* : *инжи-це*, *седу* : *седу-це*, *ваны* :
ваны-це.

d) Mássalhangzó után a rag *-ćə*, mássalhangzó-kapcsolat után pedig sok-
szor *-əćə* alakú: *nal* 'nyíl' : *nal-ćə*, *on* 'álm' : *on-ćə*, *sur* 'ujj' : *sur-ćə*, *ved'*
'víz' : *ved'-ćə*, *pej* 'fog' : *pej-ćə*, *jofks* 'mese' : *jofks-əćə*, *piks* 'kötél' : *piks-
əćə*, *puRc* 'malac' : *puRc-əćə* Ugyanez érvényes a jövevényszavakban is: *angel*
'angyal' : *angel-ćə*, *bazar* 'piac' : *bazar-ćə*, *pop* 'pap' : *pop-ćə*, *vrač* 'orvos' :
vrač-ćə. A fonetikus átírásban a redukált előhangzó színe a tővéghangzó mi-
nősége szerint ingadozik. Kemény mássalhangzó után *ə*, ill. lágy mássalhangzó
után *-ə*. | A cirill betűs átírás ezt a különbséget fonetikus elvek alapján jelöli, tehát
нал-це, *он-це*, *сур-це*, *вед-це*, *пей-це*, *ѳкс-оце*, *пикс-оце*, *пурхц-оце*, *ангел-це*,
базар-це, *пон-це*, *врач-це*.

A szóvégi mássalhangzó-torlódás csak részben megkülönböztető jegy: *tol*
'tűz' : *tol-ćə*, *käl'* 'nyelv' : *käl'-ćə*, *kaňf* 'kender' : *kaňf-ćə*, *stud'ent* 'diák' : *stu-
d'ent-ćə*, *karks* 'öv' : *karks-əćə* ~ *karks-ćə*, *keňks* 'ajtó' : *keňks-əćə* ~ *keňks-ćə*.

Irodalmi megfelelőik: *тол* : *тол-це*, *кяль* : *кяль-це*, *каньф-це*, *студент-це*, *каркс* : *каркс-оце* ~ *каркс-це*, *кенкиш* : *кенкиш-еце* ~ *кенкиш-це*.

e) A tő mássalhangzója nem releváns. A szóvégi mássalhangzó minősége szerint vannak palatális, lágy vagy nem palatális, kemény tövű szavak: *j*, *ć*, *d'*, *l'*, *ń*, *ř*, *ś*, *t'*, *ź*; *č*, *š*, *ž* – *c*, *d*, *l*, *m*, *n*, *r*, *s*, *t*, *z*; *b*, *f*, *g*, *χ*, *k*, *p*, *v*

Veláris és palatális párok:

- t – t'*: *śvet* 'világ' : *śvet-ćə* (*свет-це*), *krovat'* 'ágy' : *krovat'-ćə* (*кровать-це*)
d – d': *kud* 'ház' : *kud-ćə* (*куд-це*), *käd'* 'kéz' : *käd'-ćə* (*кядь-це*), *de*: *śed'* 'híd' : *śed'-ćə* (*сед-еце*)
s – ś: *piks* 'kötél' : *piks-ćə* (*пикс-оце*), *riś* 'hiúz' : *riś-ćə* (*рысь-це*)
z – ź: *kuz* 'lucfenyő' : *kuz-ćə* (*куз-це*), *kelaz'* 'róka' : *kelaz'-ćə* (*келазь-це*)
c – ć: *purc* 'malac' : *purc-ćə* (*пурц-оце*), *grac'* 'varjú' : *grac'-ćə* (*граць-це*)
n – ń: *san* 'ér' : *san-ćə* (*сан-це*), *lomań* 'ember' : *lomań-ćə* (*ломань-це*)
l – l': *kel* 'sógornő' : *kel-ćə* (*кел-це*), *kal'* 'nyírfá' : *kal'-ćə* (*каль-це*)
r – ř: *ver* 'vér' : *ver-ćə* (*вер-це*), *mar'* 'alma' : *mar'-ćə* (*марь-це*)

A cirill betűs írás szerint csak a laterálisok utáni lágyjelet tartja meg (*каль-це*). Véleményem szerint nemcsak itt, hanem más hasonló szekvenciák esetében is meg kellene tartani a többeli lágyjelet. Ennek híján ugyanis néhány helyen nem lehetne különbséget tenni a kemény és lágy tő között, pl. *saraz/s* 'tyúk' : *saraz-ćə* (*сараз-це*) – *kelaz'-ćə* (*келазь-це*). (Ezzel informátorom, Ny. V. Butilov is egyetértett. L. még a g-pontot!)

Palatalizáltak számítnak a moksában még a következő mássalhangzók is:

- j*: *pej* 'fog' : *pej-ćə* (*пей-це*)
č: *vrač* 'orvos' : *vrač-ćə* (*врач-це*)
š: *meš* 'méh' : *meš-ćə* (*меш-це*)
ž: *šuz'* 'árpa' : *šuz'-ćə* (*шуж-це*)

Mindig kemények viszont a következők:

- p – b*: *pop* 'rópa' : *pop-ćə* (*нон-це*), *klub* 'klub' : *klub-ćə* (*клуб-це*)
k – g: *vek* 'évszázad' : *vek-ćə* (*век-це*), *flag* 'zászló' : *flag-ćə* (*флаг-це*)
f – v: *kožf'* 'levegő' : *kožf'-ćə* (*кожф-це*), *t'ev* 'munka' : *t'ev-ćə* (*тев-це*)
χ: *gr'ex* 'bűn' : *gr'ex-ćə* (*грех-це*)

f) Ugyanez a helyzet az utolsó szótagközi mássalhangzó kemény, ill. lágy minősége tekintetében: *pekə* 'has' : *pekə-ćə*, *pińə* 'kutya' : *pińə-ćə*, *pangə* 'gomba' : *pang(ə)-ćə*, *pińgə* 'idő' : *pińg(ə)-ćə*. Az irodalmi nyelv a következőkép-

pen jelöli e váltakozásokat: *неке* : *неко-це*, *пине* : *пине-це*, *панга* : *панг(о)-це*, *пинге* : *пинг(о)-це*. (Vö. b-pont!)

g) A szóvégi mássalhangzó zöngés, ill. zöngétlen volta sem releváns. Az előző pont példáiból ez nyilvánvaló, hiszen az előhangzó minőségét automatikusan a keménység, ill. a lágyság szabályozza: *p – b*; *t – d*; *k – g*; *s – z*; *f – v* + *-ćə* (*-це*), pl. *saraz/-s* 'tyúk' : *saraz-ćə* (*сараз-це*); ill. *t' – d'*; *ś – ź*; *š – ž* + *-ćə* (*-це*), pl. *kelaž/-ś* 'róka' : *kelaž-ćə* (*келазь-це*). Ugyanígy járnak el a szonóránssok után is: *l – l'*, *r – r'*, *n – n'*, pl. *kal* 'hal' : *kal-ćə* (*кал-це*) – *kal'* 'füzfa' : *kal'-ćə* (*каль-це*).

3.2. Genitivus: *-ćə-ń*, *-əćə-ń* [*-це-нь*, *-еце-нь*, *-оце-нь*]

Gyakorlatilag a birtokos személyrag után áll a genitivus-accusativus *-ń* ragja: *moda* 'föld' : *moda-ćə-ń* (*мода-це-нь*), *pakśä* 'szántóföld' : *pakśä-ćə-ń* (*накся-це-нь*), *kal* 'hal' : *kal-ćə-ń* (*кал-це-нь*) – *kal'* 'füzfa' : *kal'-ćə-ń* (*каль-це-нь*).

3.3. Dativus: *-ćə-ńd'i*, *-əćə-ńd'i* [*-це-нди*, *-еце-нди*, *-оце-нди*]

Gyakorlatilag a birtokos személyraggal összekapcsolt genitivus-accusativus *-ń* raghoz járul a *-d'i* dativus: *moda* 'föld' : *moda-ćə-ńd'i* (*мода-це-нди*), *pakśä* 'szántóföld' : *pakśä-ćə-ńd'i* (*накся-це-нди*), *kal* 'hal' : *kal-ćə-ńd'i* (*кал-це-нди*) – *kal'* 'füzfa' : *kal'-ćə-ńd'i* (*каль-це-нди*). Ritkábban itt is használatosak a rövid formák: *-ć-t'i* (*-ц-ми*) stb. Például: *moda-ć-t'i* (*мода-ц-ми*), *pakśä-ć-t'i* (*накся-ц-ми*), *kal-ć-t'i* (*кал-ц-ми*), *kal'-ć-t'i* (*каль-ц-ми*).

3.4. Fügő esetek: *-t* [*-m*]

A fügő esetek birtokos személyragos alakjai már nem különböznek a megfelelő erza formáktól. Az egyes számú moksa toldalékokhoz *-t* rag járul, tehát *val'mä* 'ablak' : *val'ma-sə-t* (Iness) 'ablakodban, ablakaidban'. Az illativusnak a névszói paradigmában *-s* ragja van, ez zöngésül a birtokos személyrag előtti magánhangzó miatt, tehát: *val'ma-s* (Ill) 'ablakba' : *val'ma-z(ə)-t* (Ill) 'ablakodba, ablakaidba'. Mássalhangzós tövekben ugyanezek az alakok például *sur* 'ujj' : *sur-sə-t* 'ujjaddal, ujjaiddal', *sur-əz(ə)-t* 'ujjamba, ujjaimba', *lomań* 'ember' : *lomań-cə-t* 'emberedben, embereidben', *lomań-ez(ə)-t* 'emberedbe, embereidbe' stb. Látható, hogy egyedül az illativus ingadozik rendhagyó módon: *pakśa-z-t* és nem *pakśa-zə-t*, vagy *sur-əz-(ə)t!* A cirill betűs átírásban: *вальма-со-т* : *вальма-з(о)-т*, *сур-со-т* : *сур-оз(о)-т*, *ломань-цо-т* : *ломан-ез(о)-т*.

4. Egyes szám 2. személy: több birtok ('tied')

4.1. Nominativus: -t'ńə, -t'ńä [-тне, -не, -тня, -ня]. Paasonen -t'ńě (1909: 04) Jevszevjev -тня (1934/1963: 331), Feoktistov – Saarinen -t'ńä (2005: 48). A moksa nyelvű leíró nyelvtan e toldalék vonatkozásában elég következetlen (MK 2000: 58–64). Ez a birtokos személyragos forma egybeesik a határozott ragozás többes nominativusával. A mássalhangzós tövekben ugyanis gyakorlatilag ugyanazok a változások következnek be, mint a többes jel előtt. (L. feljebb!)

a) A szóvégi hang (magánhangzó, ill. mássalhangzó) megkülönböztető jegy. A szóvégi magánhangzó után **-t'ńə** áll: *moda* 'föld' : *moda-t'ńə*, *pakśä* 'szántóföld' : *pakśä-t'ńə*, *pe* 'vég' : *pe-t'ńə*, *ši* 'nap' : *ši-t'ńə*. A jövevényszavakkal is ez a helyzet: *točka* 'pont' : *točka-t'ńə*, *ul'cä* 'utca' : *ul'cä-t'ńə*, *kino* 'mozi' : *kino-t'ńə*. | A cirill betűs átírásban is egyszerű a gyakorlat: *мода* : *мода-тне*, *пакся* : *пакся-тне*, *пе* : *пе-тне*, *ши* : *ши-тне*, *точка* : *точка-тне*, *ульця* : *ульця-тне*, *кино* : *кино-тне*.

b) A szóvégi magánhangzó teljes vagy redukált volta a fonematikus átírásban nem releváns: *moda* 'föld' : *moda-t'ńə*, *pakśä* 'szántóföld' : *pakśä-t'ńə* – *kizə* 'nyár, év' : *kizə-t'ńə*, *pičə* 'fenyő' : *pičə-t'ńä*, *keńžə* 'köröm' : *keńžə-t'ńə*, *pandə* 'hegy' : *pand-t'ńə*, *šel'mə* 'szem' : *šel'm-t'ńə*. Ez a cirill betűs átírásban a veláris hangrendű szavakban magánhangzó-váltakozás formájában jelentkezik: *киза* : *кизо-тне*, – *пиче* : *пиче-тне*, *кенже* : *кенже-тне*, *панда* : *панд-тне*, *сельме* : *сельмо-тне*.

c) A lappangó mássalhangzós tövekben az egyes 2. személyű személyrag a „lappangó” mássalhangzós tőhöz járul: *kelu* 'nyírfa' : *keluv-t'ńə*, *ińži* 'vendég' : *ińžij-t'ńə*, *vani* 'pásztor' : *vanij-t'ńə*. Az irodalmi nyelvben: *келу* : *келуф-не*, *инжи* : *инжий-не*, *ваны* : *ваный-не*.

d) Mássalhangzó után a rag **-t'ńə** alakú: *nal* 'nyíl' : *nal-t'ńə*, *śed* 'hid' : *śed-t'ńə*, *lomań* 'ember' : *lomań-t'ńə*, *jofks* 'mese' : *jofks-t'ńə*, *piks* 'kötél' : *piks-t'ńə*. Ugyanez érvényes a jövevényszavakban is: *angel* 'angyal' : *angel-t'ńə*, de: *vrač* 'orvos' : *vrač-t'ńə*. A cirill betűs átírás ezt a fonetikus elvek alapján jelöli, tehát *налх-не*, *сед-не*, *ломат-тне*, *ѣфкс-не*, *ангелх-не*, de: *врач-не*.

A szóvégi mássalhangzó-torlódás nem megkülönböztető jegy: *purc* 'malac' : *purc-t'ńə*, *kańf* 'kender' : *kańf-t'ńə*, *karks* 'öv' : *karks-t'ńə*, *keńkš* 'ajtó' : *keńkš-t'ńə*, *stud'ent* 'diák' : *stud'ent-t'ńə*. Irodalmi megfelelőik: *пурхи* : *пурхи-не*, *канф* : *канф-не*, *каркс* : *каркс-не*, *кенки* : *кенки-не*, *студент* : *студент-не*.

e) Ehelyett a tő mássalhangzója releváns. A szóvégi mássalhangzó minőségére szerint vannak palatális, lágy vagy nem palatális, kemény tövű szavak: *j, č, d', l', r', n', s', t', ž; ě, š, ž – c, d, l, m, n, r, s, t, z; b, f, g, χ, k, p, v*.

Veláris és palatális párok:

- t – t'*: *śvet* 'világ' : *śvet-t'ńə* (свет-тне), *krovat'* 'ágy' : *krovat'-t'ńə* (кровать-тне)
d – d': *kud* 'ház' : *kud-t'ńə* (кут-тне), *käd'* 'kéz' : *käd'-t'ńə* (кят-тне)
s – ś: *piks* 'kötél' : *piks-t'ńə* (пикс-не), *riś* 'hiúz' : *riś-t'ńə* (рысь-не)
z – ź: *kuz* 'lucfenyő' : *kuz-t'ńə* (кус-не), *kelaz'* 'róka' : *kelaz'-t'ńə* (келась-не)
c – č: *puřc* 'malac' : *puřc-t'ńə* (пурхц-не), *grać* 'varjú' : *grać-t'ńə* (граць-не)
n – n': *san* 'ér' : *san-t'ńə* (сам-тне), *lomań* 'ember' : *lomań-t'ńə* (ломат-тне)
l – l': *kel* 'sógornő' : *kel-t'ńə* (келх-не), *kal'* 'nyírfa' : *kal'-t'ńə* (кальх-не)
r – r': *ver* 'vér' : *ver-t'ńə* (верх-не), *śtír* 'lány' : *śtír-t'ńə* (стирхь-не)

Palatalizáltaknak számítanak a moksában még a következő mássalhangzók is:

- j*: *pej* 'fog' : *pej-t'ńə* (пейх-не)
č: *vrač* 'orvos' : *vrač-t'ńə* (врач-не)
š: *meš* 'méh' : *meš-t'ńə* (меш-не)
ž: *šuz* 'árpa' : *šuz-t'ńə* (шущ-не)

Mindig kemények viszont a következők:

- p – b*: *pop* 'rópa' : *pop-t'ńə* (поп-не), *klub* 'klub' : *klub-t'ńə* (клуб-не)
k – g: *unək* 'unoka' : *unək-t'ńə* (унок-не), *flag* 'zászló' : *flag-t'ńə* (флак-не)
f – v: *kožf* 'levegő' : *kožf-t'ńə* (кожф-не), *t'ev* 'feladat' : *t'ev-t'ńə* (теф-не)
χ: *gr'ex* 'bűn' : *gr'ex-t'ńə* (грех-не)

f) Ugyanez a helyzet az utolsó szótagközi mássalhangzó kemény, ill. lágy minősége tekintetében: *pangə* 'gomba' : *pang-t'ńə*, *pińgə* 'idő' : *pińg-t'ńə*, *pekə* 'has' : *pek(ə)-t'ńə*, *pińə* 'kutya' : *pińə-t'ńə*. Az irodalmi nyelv a következőképpen jelöli e váltakozásokat: *панга* : *панк-не*, *пинге* : *пинк-не*, *пеке* : *пек-не*, *пине* : *пине-тне*. (Vö. b-pont!)

g) A szóvégi mássalhangzó zöngés, ill. zöngétlen volta sem releváns. Az előző pont példáiból ez nyilvánvaló, hiszen az előhangzó minőségét automatikusan a keménység, ill. a lágyság szabályozza: *p – b; t – d; k – g; s – z; f – v + -t'ńə (-тне)*, pl. *saraz/-s* 'tyúk' : *saraz-t'ńə* (сарас-не); ill. *t' – d'; ś – ź; š – ž + -t'ńə (-тне)*, pl. *kelaz'/-ś* 'róka' : *kelaz'-t'ńə* (келась-не). Ugyanígy járnak el a

szonoránsok után is: $l - l'$, $r - r'$, $n - n'$, pl. *kal* 'hal' : *kal-t'ńə* (*калх-не*) – *kal'* 'fűzfa' : *kal'-t'ńə* (*кальх-не*).

A mássalhangzós tövekben ugyanazok a változások következnek be, mint a determinatív többes alakban! (Vö. I/1. pont.) Gyakorlatilag tehát ez a birtokos személyragos forma azonos a determinatív többes nominatívusszal. Összevetve ezt az alakot a hasonló jellegű toldalékcsoportokkal, a következő képet kapjuk:

NomPl (határozott)	<i>jalga-t'ńə</i> 'a barátok' <i>ялгатне</i>	<i>kal-t'ńə</i> 'a halak' <i>калхне</i>	<i>meš-t'ńə</i> 'a méhek' <i>мешне</i>
	<i>jalga-t'ńə</i> 'barátaid' <i>ялгатне</i>	<i>kal-ńə</i> 'halaid' <i>калхне</i>	<i>meš-ńə</i> 'méheid' <i>мешне</i>
Px2Sg (több birtok)			
Px1Sg (több birtok)	<i>jalga-ńə</i> 'barátaim' <i>ялгане</i>	<i>kal-əńə</i> 'halaim' <i>калоне</i>	<i>meš-ə-ńə</i> 'méheim' <i>мешене</i>

Látható, hogy a mássalhangzós tövekben a több birtokra utaló többes szám 1. személyű alak mindössze egy redukált hangtöbblettel szerepel! Ehhez hozzávehetjük még a deminutív képzős alakokat is, amelyek tovább növelik a homonimiát: *jalga-ńä* 'kis barát', *kal-ńä* 'halacska', *meš-ńä* 'méhecske' | *ялга-ня*, *кал-ня*, *меш-ня*.

4.2. Genitivus: **-t'ńə-ń** [-*тне-нь*, -*не-нь*]

Gyakorlatilag a birtokos személyrag után áll a genitivus-accusativus **-t'ńə-ń** ragja: *moda* 'föld' : *moda-t'ńə-ń* (*мода-тне-нь*), *pakšä* 'szántóföld' : *pakšä-t'ńə-ń* (*пакся-тне-нь*), *kal* 'hal' : *kal-t'ńə-ń* (*калх-не-нь*) – *kal'* 'fűzfa' : *kal'-t'ńə-ń* (*кальх-не-нь*).

4.3. Dativus: **-t'ńə-ńd'i** [-*тне-нди*, -*не-нди*]

Gyakorlatilag a birtokos személyraggal összekapcsolt genitivus-accusativus **-ń** raghoz járul a **-d'i** dativus: *moda* 'föld' : *moda-t'ńə-ńd'i* (*мода-тне-нди*), *pakšä* 'szántóföld' : *pakšä-t'ńə-ńd'i* (*пакся-тне-нди*), *kal* 'hal' : *kal-t'ńə-ńd'i* (*калх-не-нди*) – *kal'* 'fűzfa' : *kal'-t'ńə-ńd'i* (*кальх-не-нди*).

4.4. Fügő esetek: **-t** [-*m*].

Megegyeznek az egy birtokra utaló alakokkal.

5. Egyes szám 3. személy: egy birtok ('övé')

5.1. Nominativus: -c, -əc [-u, -ou, -eu]

a) A szóvégi hang (magánhangzó, ill. mássalhangzó) megkülönböztető jegy. A szóvégi teljes magánhangzó után -c áll: *moda* 'föld' : *moda-c*, *pakšä* 'szántóföld' : *pakša-c*, *pe* 'vég' : *pe-c*, *ši* 'nap' : *ši-c*. A jövevényszavakkal is ez a helyzet: *točka* 'pont' : *točka-c*, *ul'čä* 'utca' : *ul'ča-c*, *kino* 'mozi' : *kino-c*. | Az irodalmi nyelvben is egyszerű a gyakorlat: *мода* : *мода-ц*, *пакся* : *пакся-ц*, *пе* : *пе-ц*, *ши* : *ши-ц*, *точка* : *точка-ц*, *ульця* : *ульця-ц*, *кино* : *кино-ц*.

b) A szóvégi magánhangzó teljes vagy redukált volta a fonematikus átírásban nem releváns: *moda* 'föld' : *moda-c*, *pakšä* 'szántóföld' : *pakša-c* – *kizə* 'nyár, év' : *kizə-c*, *pandə* 'hegy' : *pandə-c*, *šelmə* 'szem' : *šelmə-c*, *pičə* 'fenyő' : *pičə-c*, *keňžə* 'köröm' : *keňžə-c*. Ez a cirill betűs átírásban a veláris hangrendű szavakban *o* ~ *e* magánhangzó-váltakozás formájában jelentkezik: *киза* : *кизо-ц*, *панда* : *пандо-ц*, *сельме* : *сельмо-ц* – *пиче* : *пиче-ц*, *кенже* : *кенже-ц*.

c) A lappangó mássalhangzós tövekben az egyes 1. személyű személyrag – a genitivusszal ellentétben – a nominativushoz, a változatlan alapalakhoz járul: *kelu* 'nyírfa' : *kelu-c*, *iňži* 'vendég' : *iňži-c*, *vani* 'pásztor' : *vani-c*. Az irodalmi nyelvben: *келу* : *келу-ц*, *инжи* : *инжи-ц*, *ваны* : *ваны-ц*.

d) Mássalhangzó után a rag -əc alakú: *nal* 'nyíl' : *nal-əc*, *on* 'álm' : *on-əc*, *sur* 'ujj' : *sur-əc*, *ved* 'víz' : *ved-əc*, *pej* 'fog' : *pej-əc*, *jofks* 'mese' : *jofks-əc*, *piks* 'kötél' : *piks-əc*. Ugyanez érvényes a jövevényszavakban is: *angel* 'angyal' : *angel-əc*, *bazar* 'piac' : *bazar-əc*, *pop* 'pap' : *pop-əc*, *vrač* 'orvos' : *vrač-əc*, vagyis *нал-оу*, *он-оу*, *сур-оу*, *вед-еу*, *пей-еу*, *эфкс-оу*, *ангел-оу*, *базар-оу*, *пон-оу*, *врач-еу*.

A szóvégi mássalhangzó-torlódás nem megkülönböztető jegy: *tol* 'tűz' : *tol-əc*, *käl* 'nyelv' : *käl-əc*, *karks* 'öv' : *karks-əc*, *keňkš* 'ajtó' : *keňkš-əc*. Irodalmi megfelelőik: *тол* : *тол-оу*, *кяль* : *кяль-еу*, *каркс* : *каркс-оу*, *кенки* : *кенки-еу*.

e) Ehelyett a tő mássalhangzója releváns. A szóvégi mássalhangzó minősége szerint vannak palatális, lágy vagy nem palatális, kemény tövű szavak: *j*, *ć*, *d'*, *l'*, *ń*, *ř*, *ś*, *t'*, *ž*; *č*, *š*, *ž* – *c*, *d*, *l*, *m*, *n*, *r*, *s*, *t*, *z*; *b*, *f*, *g*, *χ*, *k*, *p*, *v*. A fonetikus átírásban a redukált előhangzó színe a tövéghangzó minősége szerint ingadozik. Kemény mássalhangzó után *ə*, ill. lágy mássalhangzó után *-ə*. A cirill betűs átírás ezt a különbséget a következőképpen jelöli (**-оу**, **-еу**).

Veláris és palatális párok:

- t – t'*: *švet* 'világ' : *švet-əc* (*свет-оц*), *krovat'* 'ágy' : *krovat'-əc* (*кровать-ец*)
d – d': *kud* 'ház' : *kud-əc* (*куд-оц*), *käd'* 'kéz' : *käd'-əc* (*кяд-ец*)
s – s': *piks* 'kötél' : *piks-əc* (*пикс-оц*), *riš* 'hiúz' : *riš-əc* (*рыс-ец*)
z – z': *kuz* 'lucfenyő' : *kuz-əc* (*куз-оц*), *kelaž* 'róka' : *kelaž-əc* (*келаз-ец*)
c – č: *puRC* 'malac' : *puRC-əc* (*пурхц-оц*), *grač* 'varjú' : *grač-əc* (*грац-ец*)
n – n': *san* 'ér' : *san-əc* (*сан-оц*), *lomañ* 'ember' : *lomañ-əc* (*ломан-ец*)
l – l': *kel* 'sógornő' : *kel-əc* (*кел-оц*), *kal'* 'nyírfa' : *kal'-əc* (*кал-ец*)
r – r': *ver* 'vér' : *ver-əc* (*вер-оц*), *mař* 'alma' : *mař-əc* (*мар-ец*)

Palatalizáltak számítanak a moksában még a következő mássalhangzók is:

- j*: *škaj* 'isten' : *škaj-əc* (*шкай-ец/шка-ец*)
č: *vrač* 'orvos' : *vrač-əc* (*врач-ец*)
š: *meš* 'méh' : *meš-əc* (*меш-ец*)
ž: *šuč* 'árpa' : *šuč-əc* (*шуч-ец*)

Mindig kemények viszont a következők:

- p – b*: *pop* 'rópa' : *pop-əc* (*пон-оц*), *klub* 'klub' : *klub-əc* (*клуб-оц*)
k – g: *vek* 'évszázad' : *vek-əc* (*век-оц*), *flag* 'zászló' : *flag-əc* (*флаг-оц*)
f – v: *kožf* 'levegő' : *kožf-əc* (*кожф-оц*), *snav* 'borsó' : *snav-əc* (*снав-оц*)
χ: *gréχ* 'bűn' : *gréχ-əc* (*грех-оц*)

f) Ugyanez a helyzet az utolsó szótagközi mássalhangzó kemény, ill. lágy minősége tekintetében: *paŋə* 'gomba' : *paŋə-c*, *piŋə* 'idő' : *piŋə-c*, *pekə* 'has' : *pekə-c*, *piŋə* 'kutya' : *piŋə-c*. Az irodalmi nyelv a következőképpen jelöli e váltakozásokat: *паŋə* : *паŋə-ц*, *пиŋə* : *пиŋə-ц*, *пеке* : *пеко-ц*, *пине* : *пине-ц*. (Vö. az előző pontot!)

g) A szóvégi mássalhangzó zöngés, ill. zöngétlen volta sem releváns. Az előző pont példáiból ez nyilvánvaló, hiszen az előhangzó minőségét automatikusan a keménység, ill. a lágyság szabályozza: *p – b*; *t – d*; *k – g*; *s – z*; *f – v* + *-əc* (*-оц*), pl. *saraz/-s* 'tyúk' : *saraz-əc* (*сараз-оц*); ill. *t' – d'*; *s' – z'*; *š' – ž'* + *-əc* (*-ец*), pl. *kelaž/-š'* 'róka' : *kelaž-əc* (*келаз-ец*). Ugyanígy járnak el a szonoránssok után is: *l – l'*, *r – r'*, *n – n'*, pl. *kal* 'hal' : *kal-äc* (*кал-оц*) – *kal'* 'fűzfa' : *kal'-əc* (*кал-ец*).

5.2. Genitivus: *-nc*, *-ənc* [*-нц*, *-онц*, *-енц*]

Gyakorlatilag a birtokos személyrag előtt áll a genitivus-accusativus *-n* ragja: *moda* 'föld' : *moda-nc* (*мода-нц*), *pačsā* 'szántóföld' : *pačsā-nc* (*пачся-нц*), *kal* 'hal' : *kal-ənc* (*кал-онц*) – *kal'* 'fűzfa' : *kal'-ənc* (*кал-енц*). Карcsolódási

szabályai azonosak a puszta 3. személyű birtokos ragéval: magánhangzó után *-nc*, mássalhangzó után *-ənc*.

5.3. Dativus: *-nc-ti*, *-ənc-ti* [*-нц-ты*, *-онц-ты*, *-енц-ты*]

Gyakorlatilag a birtokos személyraggal összekapcsolt *-nc* genitivus-accusativus raghoz járul a *-ti* dativus: *moda* 'föld' : *moda-nc-ti* (*мода-нц-ты*), *pakšä* 'szántóföld' : *pakša-nc-ti* (*пакся-нц-ты*), *kal* 'hal' : *kal-ənc-ti* (*кал-онц-ты*) – *kal* 'fűzfa' : *kal'-ənc-ti* (*кал-енц-ты*).

5.4. Függő esetek: *-nzə* [*-нза*]

A függő esetek birtokos személyragos alakjai már nem különböznek a megfelelő erza formáktól. Az egyes számú moksa toldalékokhoz *-nzə* rag járul, tehát *val'mä* 'ablak' : *val'ma-sə-nzə* (Iness) 'ablakában, ablakaiban'. Az illativusnak a névszói paradigmában *-s* ragja van, ez zöngésül a birtokos személyrag előtti magánhangzó miatt, tehát: *val'ma-s* (Ill) 'ablakba' : *val'ma-zə-nzə* 'ablakába, ablakaiba'. Mássalhangzós tövekben ugyanezek az alakok például *sur* 'ujj' : *sur-sə-nzə* 'ujjaddal, ujjaiddal', *sur-əzə-nzə* 'ujjamba, ujjaimba', *lomañ* 'ember' : *lomañ-sə-nzə* 'emberedben, embereidben', *lomañ-əzə-nzə* 'emberébe, embereibe' stb. A cirill betűs átírásban: *вальма-со-нза* : *вальма-зо-нза*, *сур-со-нза* : *сур-озо-нза*, *ломань-цо-нза* : *ломан-езо-нза*.

6. Egyes szám 3. személy: több birtok ('övéi')

6.1. Nominativus: *-nzə*, *-ənzə* [*-нза*, *-онза*, *-енза*]

a) A szóvégi hang (magánhangzó, ill. mássalhangzó) megkülönböztető jegy. A szóvégi magánhangzó után *-nzə* áll: *moda* 'föld' : *moda-nzə*, *pakšä* 'szántóföld' : *pakša-nzə*, *pe* 'vég' : *pe-nzə*, *ši* 'nap' : *ši-nzə*. A jövevényszavakkal is ez a helyzet: *točka* 'pont' : *točka-nzə*, *ul'čä* 'utca' : *ul'ča-nzə*, *kino* 'mozi' : *kino-nzə*. | Az irodalmi nyelvben is egyszerű a gyakorlat: *мода* : *мода-нза*, *пакся* : *пакся-нза*, *пе* : *пе-нза*, *ши* : *ши-нза*, *точка* : *точка-нза*, *ульця* : *ульця-нза*, *кино* : *кино-нза*.

b) A szóvégi magánhangzó teljes vagy redukált volta a fonematikus átírásban nem releváns: *moda* 'föld' : *moda-nzə*, *pakšä* 'szántóföld' : *pakša-nzə* – *kizə* 'nyár, év' : *kizə-nzə*, *pandə* 'hegy' : *pandə-nzə*, *šelmə* 'szem' : *šelmə-nzə*, *pičə* 'fenyő' : *pičə-nzə*, *keñžə* 'kőröm' : *keñžə-nzə*. Ez a cirill betűs átírásban a veláris hangrendű szavakban magánhangzó-váltakozás formájában jelentkezik: *киза* : *кизо-нза*, *панда* : *пандо-нза*, *сельме* : *сельмо-нза* – *пиче* : *пиче-нза*, *кенже* : *кенже-нза*.

c) A lappangó mássalhangzós tövekben az egyes 1. személyű személyrag – a genitívusszal ellentétben – a nominatívushoz, tehát a változatlan alapalakhoz járul: *kelu* 'nyírfa' : *kelu-nzə*, *iňži* 'vendég' : *iňži-nzə*, *vani* 'pásztor' : *vani-nzə*. Az irodalmi nyelvben: *келу* : *келу-нза*, *инжи* : *инжи-нза*, *ваны* : *ваны-нза*.

d) Mássalhangzó után a rag **-ənzə** alakú: *nal* 'nyíl' : *nal-ənzə*, *on* 'álm' : *on-ənzə*, *sur* 'ujj' : *sur-ənzə*, *ved'* 'víz' : *ved'-ənzə*, *pej* 'fog' : *pej-ənzə*, *jofks* 'mese' : *jofks-ənzə*, *piks* 'kötél' : *piks-ənzə*. Ugyanez érvényes a jövevényszavakban is: *angel* 'angyal' : *angel-ənzə*, *bazar* 'piac' : *bazar-ənzə*, *pop* 'pap' : *pop-ənzə*, *vrač* 'orvos' : *vrač-ənzə*. A fonetikus átírásban a redukált előhangzó színe a tövéghangzó minősége szerint ingadozik. Kemény mássalhangzó után *ə*, ill. lágy mássalhangzó után *-ə*. | A cirill betűs átírás ezt a különbséget a következőképpen jelöli (**-онза**, **-енза**), tehát *нал-онза*, *он-онза*, *сур-онза*, *вед-енза*, *пей-енза*, *ѣфкс-онза*, *ангел-онза*, *базар-онза*, *поп-онза*, *врач-енза*.

A szóvégi mássalhangzó-torlódás nem megkülönböztető jegy: *tol* 'tűz' : *tol-ənzə*, *käl'* 'nyelv' : *käl'-ənzə*, *karks* 'öv' : *karks-ənzə*, *keňkš* 'ajtó' : *keňkš-ənzə*. Irodalmi megfelelőik: *тол* : *тол-онза*, *кяль* : *кяль-енза*, *каркс* : *каркс-онза*, *кенкш* : *кенкш-енза*.

e) A tő mássalhangzója nem releváns. A szóvégi mássalhangzó minősége szerint vannak palatális, lágy vagy nem palatális, kemény tövű szavak: *j*, *č*, *d'*, *l'*, *ń*, *ř*, *ś*, *t'*, *ž*; *č*, *š*, *ž* – *c*, *d*, *l*, *m*, *n*, *r*, *s*, *t*, *z*; *b*, *f*, *g*, *χ*, *k*, *p*, *v*.

Veláris és palatális párok:

t – t': *švet* 'világ' : *švet-änzä* (*свет-онза*), *krovat'* 'ágy' : *krovat'-ənzə* (*кровать-енза*)

d – d': *kud* 'ház' : *kud-ənzə* (*куд-онза*), *käd'* 'kéz' : *käd'-änzä* (*кяд-енза*)

s – ś: *piks* 'kötél' : *piks-ənzə* (*пикс-онза*), *riś* 'hiúz' : *riś-änzä* (*рыс-енза*)

z – ž: *kuz* 'lucfenyő' : *kuz-ənzə* (*куз-онза*), *kelaž* 'verejték' : *kelaž-ənzə* (*келаз-енза*)

c – č: *puřc* 'malac' : *puřc-ənzə* (*пурхц-онза*), *grač* 'varjú' : *grač-ənzə* (*грац-енза*)

n – ń: *san* 'ér' : *san-ənzə* (*сан-онза*), *lomāń* 'ember' : *lomāń-ənzə* (*ломан-енза*)

l – l': *kel* 'sógornő' : *kel-ənzə* (*кел-онза*), *kal'* 'nyírfa' : *kal'-änzä* (*кал-енза*)

r – ř: *bazar* 'piac' : *bazar-ənzə* (*базар-онза*), *mař* 'alma' : *mař-ənzə* (*мар-енза*)

Palatalizáltak számítanak a moksában még a következő mássalhangzók is:

j: *pej* 'isten' : *pej-ənzə* (*пей-енза/пе-енза*)

č: *vrač* 'orvos' : *vrač-ənzə* (*врач-енза*)

š: *meš* 'méh' : *meš-ənzə* (меш-енза)

ž: *šuč* 'árpa' : *šuč-ənzə* (шуч-енза)

Mindig kemények viszont a következők:

p – b: *por* 'rópa' : *por-ənzə* (пор-енза), *klub* 'klub' : *klub-ənzə* (клуб-енза)

k – g: *vek* 'évszázad' : *vek-ənzə* (век-енза), *flag* 'zászló' : *flag-ənzə* (флаг-енза)

f – v: *kožf* 'levegő' : *kožf-ənzə* (кожф-енза), *t'ev* 'munka' : *t'ev-ənzə* (тев-енза)

χ: *gr'eχ* 'bűn' : *gr'eχ-ənzə* (грех-енза)

f) Ugyanez a helyzet az utolsó szótagközi mássalhangzó kemény, ill. lágy minősége tekintetében: *pangə* 'gomba' : *pang-ənzə*, *piŋgə* 'idő' : *piŋgə-ənzə*, *pekə* 'has' : *pekə-ənzə*, *piŋə* 'kutya' : *piŋə-ənzə*. Az irodalmi nyelv a következőképpen jelöli e váltakozásokat: *panza* : панза-нза, *pinze* : пинза-нза, *peke* : пеко-нза, *pine* : пине-нза. (Vö. b-pont!)

g) A szóvégi mássalhangzó zöngés, ill. zöngétlen volta sem releváns. Az előző pont példáiból ez nyilvánvaló, hiszen az előhangzó minőségét automatikusan a keménység, ill. a lágyság szabályozza: *p – b*; *t – d*; *k – g*; *s – z*; *f – v* + *-ənzə* (-енза), pl. *saraz/s* 'tyúk' : *saraz-ənzə* (сараз-енза); ill. *t' – d'*; *š – ž*; *š – ž* + *-ənzə* (-енза), pl. *kelaz'/s* 'róka' : *kelaz'-ənzə* (келаз-енза). Ugyanígy járnak el a szonoránsok után is: *l – l'*, *r – r'*, *n – n'*, pl. *kal* 'hal' : *kal-ənzə* (кал-енза) – *kal'* 'fűzfa' : *kal'-ənzə* (кал-енза).

6.2. Genitivus: *-nzə-n*, *-ənzə-n* [-нзо-н, -онзо-н, -ензо-н]

Gyakorlatilag a birtokos személyrag után áll a genitivus-accusativus *-n* raga: *moda* 'föld' : *moda-nzə-n* (мода-нзо-н), *pakšä* 'szántóföld' : *pakša-nzə-n* (пакся-нзо-н), *kal* 'hal' : *kal-ənzə-n* (кал-онзо-н) – *kal'* 'fűzfa' : *kal'-ənzə-n* (кал-ензо-н).

6.3. Dativus: *-nzə-n-di*, *-ənzə-n-di* [-нзо-н-ды, -онзо-н-ды]

Gyakorlatilag a birtokos személyraggal összekapcsolt genitivus-accusativus *-nzə-n* raghoz járul a *-di* dativus: *moda* 'föld' : *moda-nzə-n-di* (мода-нзо-н-ды), *pakšä* 'szántóföld' : *pakša-nzə-n-di* (пакся-нзо-н-ды), *kal* 'hal' : *kal-ənzə-n-di* (кал-онзо-н-ды) – *kal'* 'fűzfa' : *kal'-ənzə-n-di* (кал-ензо-н-ды).

6.4. Függő esetek: megegyeznek az egy birtokra utaló alakokkal.

7. Többes szám 1. személy: egy birtok ('mienk')

7.1. Nominativus: *-ńkə, -əńkə, -ńkū [-ньке, -оньке, -еньке]*. Ragvariánsa: *-ńäkü, -неськ [-некя, -неськ]* (Jevszevjev 1934/1963: 333).

a) A szóvégi hang (magánhangzó, ill. mássalhangzó) megkülönböztető jegy. A szóvégi teljes magánhangzó után *-ńkə* áll: *moda* 'föld' : *moda-ńkə*, *pakśä* 'szántóföld' : *pakśä-ńkə*, *pe* 'vég' : *pe-ńkə*, *ši* 'nap' : *ši-ńkə*. A jövevényiszavakkal is ez a helyzet: *točka* 'pont' : *točka-ńkə*, *ul'cä* 'utca' : *ul'cä-ńkə*, *kino* 'mozi' : *kino-ńkə*. | Az irodalmi nyelvben is egyszerű a gyakorlat: *moda* : *мода-ньке*, *пакся* : *пакся-ньке*, *пе* : *пе-ньке*, *ши* : *ши-ньке*, *точка* : *точка-ньке*, *ульця* : *ульця-ньке*, *кино* : *кино-ньке*.

b) A szóvégi magánhangzó teljes vagy redukált volta a fonematikus átírásban nem releváns: *moda* 'föld' : *moda-ńkə*, *pakśä* 'szántóföld' : *pakśä-ńkə* – *kizə* 'nyár, év' : *kizə-ńkə*, *pandə* 'hegy' : *pandə-ńkə*, *śelmə* 'szem' : *śelmə-ńkə*, *pičə* 'fenyő' : *pičə-ńkə*, *keńžə* 'köröm' : *keńžə-ńkə*. Ez a cirill betűs átírásban a veláris hangrendű szavakban magánhangzó-váltakozás formájában jelentkezik: *киза* : *кизо-ньке*, *панда* : *пандо-ньке*, *сельме* : *сельмо-ньке* – *пиче* : *пиче-ньке*, *кенже* : *кенже-ньке*.

c) A lappangó mássalhangzós tövekben az egyes 1. személyű személyrag – a genitívusszal ellentétben – a nominativushoz, tehát a változatlan alapalakhoz járul: *kelu* 'nyírfa' : *kelu-ńkə*, *śedi* 'szív' : *śedi-ńkə*, *vani* 'pásztor' : *vani-ńkə*. Az irodalmi nyelvben: *келу* : *келу-ньке*, *седи* : *седи-ньке*, *ваны* : *ваны-ньке*.

d) Mássalhangzó után a rag *-əńkə* alakú: *nal* 'nyíl' : *nal-əńkə*, *on* 'álm' : *on-əńkə*, *sur* 'ujj' : *sur-əńkə*, *ved'* 'víz' : *ved'-əńkə*, *pej* 'fog' : *pej-əńkə*, *jofks* 'mese' : *jofks-əńkə*, *piks* 'kötél' : *piks-əńkə*. Ugyanez érvényes a jövevényiszavakban is: *angel* 'angyal' : *angel-əńkə*, *bazar* 'piac' : *bazar-əńkə*, *pop* 'pap' : *pop-əńkə*, *vrač* 'orvos' : *vrač-əńkə*. A fonetikus átírásban a redukált előhangzó színe a tővéghangzó minősége szerint ingadozik. Kemény mássalhangzó után *ə*, ill. lágy mássalhangzó után *-ə*. | Az irodalmi átírás ezt a különbséget a következőképpen jelöli (*-оньке, -еньке*), tehát *нал-оньке*, *он-оньке*, *сур-оньке*, *вед-еньке*, *пей-еньке*, *ѣфкс-оньке*, *ангел-оньке*, *базар-оньке*, *поп-оньке*, *врач-еньке*.

A szóvégi mássalhangzó-torlódás nem megkülönböztető jegy: *tol* 'tűz' : *tol-əńkə*, *käl'* 'nyelv' : *käl'-əńkə*, *karks* 'öv' : *karks-əńkə*, *keńkš* 'ajtó' : *keńkš-əńkə*. Irodalmi megfelelőik: *тол* : *тол-оньке*, *кяль* : *кял-еньке*, *каркс* : *каркс-оньке*, *кенки* : *кенки-еньке*.

e) A tő mássalhangzója releváns. A szóvégi mássalhangzó minősége szerint vannak palatális, lágy vagy nem palatális, kemény tövű szavak: *j, ć, d', l', ń, ř, ś, t', ź; č, š, ž – c, d, l, m, n, r, s, t, z; b, f, g, χ, k, p, v*.

Veláris és palatális párok:

- t – t'*: *śvet* 'világ' : *śvet-ńńkă* (*свет-оньке*), *krova* 'ágy' : *krova-ńńkă* (*кровать-еньке*)
d – d': *kud* 'ház' : *kud-ńńkă* (*куд-оньке*), *kăd'* 'kéz' : *kăd'-ńńkă* (*кяд-еньке*)
s – ś: *piks* 'kötél' : *piks-ńńkă* (*пикс-оньке*), *riś* 'hiúz' : *riś-ńńkă* (*рыс-еньке*)
z – ź: *kuz* 'lucfenyő' : *kuz-ńńkă* (*куз-оньке*), *l'ivăź* 'verejték' : *l'ivăź-ńńkă* (*ливоз-еньке*)
c – ć: *puRc* 'malac' : *puR-ńńkă* (*пурхц-оньке*), *grać* 'varjú' : *grać-ńńkă* (*грац-еньке*)
n – ń: *san* 'ér' : *san-ńńkă* (*сан-оньке*), *lomań* 'ember' : *lomań-ńńkă* (*ломан-еньке*)
l – l': *kel* 'sógornő' : *kel-ńńkă* (*кел-оньке*), *kał'* 'nyírfa' : *kał'-ńńkă* (*кал-еньке*)
r – r': *ver* 'vér' : *ver-ńńkă* (*вер-оньке*), *mař* 'alma' : *mař-ńńkă* (*мар-еньке*)

Palatalizáltak számítanak a moksában még a következő mássalhangzók is:

- j*: *śkaj* 'isten' : *śkaj-ńńkă* (*шкай-еньке/шка-еньке*)
č: *vrač* 'orvos' : *vrač-ńńkă* (*врач-еньке*)
š: *meš* 'méh' : *meš-ńńkă* (*меш-еньке*)
ž: *śuž* 'árpa' : *śuž-ńńkă* (*шуж-еньке*)

Mindig kemények viszont a következők:

- p – b*: *pop* 'rópa' : *pop-ńńkă* (*пон-оньке*), *klub* 'klub' : *klub-ńńkă* (*клуб-оньке*)
k – g: *vek* 'évszázad' : *vek-ńńkă* (*век-оньке*), *flag* 'zászló' : *flag-ńńkă* (*флаг-оньке*)
f – v: *kožf* 'levegő' : *kožf-ńńkă* (*кожф-оньке*), *t'ev* 'munka' : *t'ev-ńńkă* (*тев-оньке*)
χ: *gréχ* 'bűn' : *gréχ-ńńkă* (*грех-оньке*)

f) Ugyanez a helyzet az utolsó szótagközi mássalhangzó kemény, ill. lágy minősége tekintetében: *pangă* 'gomba' : *pangă-ńńkă*, *pińgă* 'idő' : *pińgă-ńńkă*, *pekă* 'has' : *pekă-ńńkă*, *pińă* 'kutya' : *pińă-ńńkă*. A redukált hangnak a palatális, ill. veláris voltát a cirill átírás a következőképpen jelöli: *panġa* : *панġо-ньке*, *pinġe* : *пинġо-ньке*, *peke* : *пеко-ньке*, *pine* : *пине-ньке*. (Vö. b-pont!)

g) A szóvégi mássalhangzó zöngés, ill. zöngétlen volta nem releváns. Az előző pont példáiból ez nyilvánvaló, hiszen az előhangzó minőségét automati-

kusan a keménység, ill. a lágyság szabályozza: $p - b$; $t - d$; $k - g$; $s - z$; $f - v + -ə́nkə$ (-о́ньке), pl. *saraz/-s* 'tyúk' : *saraz-ə́nkə* (са́раз-о́ньке); ill. $t' - d'$; $š - ž$; $š - ž + -ə́nkə$ (-е́ньке), pl. *kelaz'/-s* 'róka' : *kelaz'-ə́nkə* (ке́лаз'-е́ньке). Ugyanígy járnak el a szonoránsok után is: $l - l'$, $r - r'$, $n - n'$, pl. *kal* 'hal' : *kal-ə́nkə* (кал-о́ньке) – *kal'* 'fűzfa' : *kal'-ə́nkə* (кал'-е́ньке).

A tőhangzó váltakozása a korábbi magánhangzó-harmónia maradványa. A következő esetek (Gen, de főként a Dat) hangzóinak minőségét Butilov sokszor következtetlenül jelölte.

7.2. Genitivus: *-ńkə-ń, -ə́nkə-ń (-ńəkə-ń) [-ńько-нь, -о́нько-нь, -е́нько-нь]*

Gyakorlatilag a birtokos személyrag után áll a genitivus-accusativus *-ńkə-ń* ragja: *moda* 'föld' : *moda-ńkə-ń* (мода-ńько-нь), *pakšä* 'szántóföld' : *pakšä-ńkə-ń* (пакся-ńько-нь), *kal* 'hal' : *kal-ə́nkə-ń* (кал-о́нько-нь) – *kal'* 'fűzfa' : *kal'-ə́nkə-ń* (кал'-е́нько-нь).

7.3. Dativus: *-ńkə-ń-d'i, -ə́nkə-ń-d'i, -ńəkə-ń-d'i [-ńько-н-ди, -о́нько-н-ди, -е́нько-н-ди]*

Gyakorlatilag a birtokos személyraggal összekapcsolt genitivus-accusativus *-ńkə-ń-* raghoz járul a *-d'i* dativus: *moda* 'föld' : *moda-ńkə-ń-d'i* (мода-ńько-н-ди), *pakšä* 'szántóföld' : *pakšä-ńkə-ń-d'i* (пакся-ńько-н-ди), *kal* 'hal' : *kal-ə́nkə-ń-d'i* (кал-о́нько-н-ди) – *kal'* 'fűzfa' : *kal'-ə́nkə-ń-d'i* (кал'-е́нько-н-ди).

7.4. Függő esetek: *-nk [-нк]*

A függő esetek birtokos személyragos alakjai már nem különböznek a megfelelő erza formáktól. Az egyes számú moksa toldalékokhoz *-nk* rag járul, tehát *valmä* 'ablak' : *valmä-sə-nk* (Iness) 'ablakunkban, ablakainkban'. Az illativusnak a névszói paradigmában *-s* ragja van, ez zöngésül a birtokos személyrag előtti magánhangzó miatt, tehát: *valmä-s* (Ill) 'ablakba' : *valmä-zə-nk* (Ill) 'ablakunkba, ablakainkba'. A cirill betűs átírásban: *вальма-со-нк* : *вальма-зо-нк, сур-со-нк* : *сур-оз-онк, ломань-цо-нк* : *ломан-ез-онк*.

8. Többes szám 1. személy: több birtok ('mieink'). Azonosak az egy birtokra utaló toldalékokkal!

9. Többes szám 2. személy: egy birtok ('tietek')

9.1. Nominativus: *-ńt'ə, -ə́nt'ə, -ńt'ü [-нте, -о́нте, -е́нте]*

a) A szóvégi hang (magánhangzó, ill. mássalhangzó) megkülönböztető jegy. A szóvégi teljes magánhangzó után *-ńt'ə* áll: *moda* 'föld' : *moda-ńt'ə*,

pakšä 'szántó föld' : *pakšä-ńtə*, *pe* 'vég' : *pe-ńtə*, *ši* 'pap' : *ši-ńtə*). A jövevénysszavakkal is ez a helyzet: *točka* 'pont' : *točka-ńtə*, *ul'čä* 'utca' : *ul'čä-ńtə*, *kino* 'mozi' : *kino-ńtə*. | Az irodalmi nyelvben is egyszerű a gyakorlat: *moda* : *moda-ńte*, *pakšä* : *pakšä-ńte*, *pe* : *pe-ńte*, *ši* : *ši-ńte*, *točka* : *točka-ńte*, *ul'čä* : *ul'čä-ńte*, *kino* : *kino-ńte*.

b) A szóvégi magánhangzó teljes vagy redukált volta a fonematikus átírásban nem releváns: *moda* 'föld' : *moda-ńtə*, *pakšä* 'szántó föld' : *pakšä-ńtə* – *kizə* 'nyár, év' : *kizə-ńtə*, *pandə* 'hegy' : *pandə-ńtə*, *šəlmə* 'szem' : *šəlmə-ńtə*, *pičə* 'fenyő' : *pičə-ńtə*, *keńžə* 'köröm' : *keńžə-ńtə*. Ez a cirill betűs átírásban a veláris hangrendű szavakban magánhangzó-váltakozás formájában jelentkezik: *kiza* : *kizo-ńte*, *panda* : *pando-ńte*, *šəlmə* : *šəlmo-ńte* – *piče* : *piče-ńte*, *keńže* : *keńže-ńte*.

c) A lappangó mássalhangzós tövekben az egyes 1. személyű személyrag – a genitivusszal ellentétben – a nominativushoz, tehát a változatlan alapalakhoz járul: *kelu* 'nyírfa' : *kelu-ńtə*, *ińži* 'vendég' : *ińži-ńtə*, *vani* 'pásztor' : *vani-ńtə*. Az irodalmi nyelvben: *kelu* : *kelu-ńte*, *ińži* : *ińži-ńte*, *vani* : *vani-ńte*.

d) Mássalhangzó után a rag **-əńtə** alakú: *nal* 'nyíl' : *nal-əńtə*, *on* 'álm' : *on-əńtə*, *sur* 'ujj' : *sur-əńtə*, *ved'* 'víz' : *ved'-əńtə*, *pej* 'fog' : *pej-əńtə*, *jofks* 'mese' : *jofks-əńtə*, *piks* 'kötél' : *piks-əńtə*. Ugyanez érvényes a jövevénysszavakban is: *angel* 'angyal' : *angel-əńtə*, *bazar* 'piac' : *bazar-əńtə*, *pop* 'pap' : *pop-əńtə*, *vrač* 'orvos' : *vrač-əńtə*. A fonetikus átírásban a redukált előhangzó színe a tövéghangzó minősége szerint ingadozik. Kemény mássalhangzó után *ə*, ill. lágy mássalhangzó után *-ə*. | A cirill betűs átírás ezt a különbséget fonetikus elvek alapján jelöli (**-ońte**, **-eńte**), tehát *nal-ońte*, *on-ońte*, *sur-ońte*, *ved-eńte*, *pej-eńte*, *ěfks-ońte*, *angel-ońte*, *bazar-ońte*, *pop-ońte*, *vrač-eńte*.

A szóvégi mássalhangzó-torlódás nem megkülönböztető jegy: *tol* 'tűz' : *tol-əńtə*, *käl* 'nyelv' : *käl-əńtə*, *karks* 'öv' : *karks-əńtə*, *keńks* 'ajtó' : *keńks-əńtə*. Irodalmi megfelelőik: *тол* : *тол-ońte*, *кяль* : *кяль-eńte*, *каркс* : *каркс-ońte*, *кенки* : *кенки-eńte*.

e) A tö mássalhangzója releváns. A szóvégi mássalhangzó minősége szerint vannak palatális, lágy vagy nem palatális, kemény tövű szavak: *j*, *č*, *d'*, *l'*, *ń*, *ř*, *š*, *t'*, *ž*; *č*, *š*, *ž* – *c*, *d*, *l*, *m*, *n*, *r*, *s*, *t*, *z*; *b*, *f*, *g*, *χ*, *k*, *p*, *v*

Veláris és palatális párok:

t – *t'*: *švet* 'világ' : *švet-əńtə* (*švet-ońte*), *krovat'* 'ágy' : *krovat'-əńtə* (*кروات-eńte*)

d – *d'*: *kud* 'ház' : *kud-əńtə* (*куд-ońte*), *käd'* 'kéz' : *käd'-əńtə* (*кяд-eńte*)

- s – ś:* *piks* 'kötél' : *piks-əńtə* (*пикс-онте*), *riś* 'hiúz' : *riś-əńtə* (*рыс-енте*)
z – ź: *kuz* 'lucfenyő' : *kuz-əńtə* (*куз-онте*), *kalaź* 'róka' : *kelaź-əńtə* (*келаз-енте*)
c – ć: *purc* 'malac' : *purc-əńtə* (*пурхи-онте*), *grać* 'varjú' : *grać-əńtə* (*грац-енте*)
n – ń: *san* 'ér' : *san-əńtə* (*сан-онте*), *lomań* 'ember' : *lomań-əńtə* (*ломан-енте*)
l – ł: *kel* 'sógornő' : *kel-əńtə* (*кел-онте*), *kał* 'nyírfá' : *kał-əńtə* (*кал-енте*)
r – r̄: *ver* 'vér' : *ver-əńtə* (*вер-онте*), *mař* 'alma' : *mař-əńtə* (*мар-енте*)

Palatalizáltak számítanak a moksában még a következő mássalhangzók is:

- j:* *škaj* 'isten' : *škaj-əńtə* (*шкай-енте/шка-енте*)
č: *vrač* 'orvos' : *vrač-əńtə* (*врач-енте*)
š: *meš* 'méh' : *meš-əńtə* (*меш-енте*)
ž: *šič* 'árpa' : *šič-əńtə* (*шүжс-енте*)

Mindig kemények viszont a következők:

- p – b:* *por* 'rópa' : *por-əńtə* (*пон-онте*), *klub* 'klub' : *klub-əńtə* (*клуб-онте*)
k – g: *vek* 'évszázad' : *vek-əńtə* (*век-онте*), *flag* 'zászló' : *flag-əńtə* (*флаг-онте*)
f – v: *kožf* 'levegő' : *kožf-əńtə* (*кожф-онте*), *t'ev* 'munka' : *t'ev-əńtə* (*тев-онте*)
χ: *gr'ex* 'bűn' : *gr'ex-əńtə* (*грех-онте*)

f) Ugyanez a helyzet az utolsó szótagközi mássalhangzó kemény, ill. lágy minősége tekintetében: *pangə* 'gomba' : *pangə-ńtə*, *pińgə* 'idő' : *pińgə-ńtə*, *pekə* 'has' : *pekə-ńtə*, *pińə* 'kutya' : *pińə-ńtə*. A redukált hangnak a palatális, ill. veláris voltát a cirill átírás a következőképpen jelöli: *панга* : *панго-нте*, *пинге* : *пинго-нте*, *пекє* : *пекє-нте*, *пинє* : *пинє-нте*. (Vö. b-pont!)

g) A szóvégi mássalhangzó zöngés, ill. zöngétlen volta nem releváns. Az előző pont példáiból ez nyilvánvaló, hiszen az előhangzó minőségét automatikusan a keménység, ill. a lágyság szabályozza: *p – b*; *t – d*; *k – g*; *s – z*; *f – v* + *-əńtə* (*-онте*), pl. *saraz/-s* 'tyúk' : *saraz-əńtə* (*сараз-онте*); ill. *t' – d'*; *ś – ź*; *š – ž* + *-əńtə* (*-енте*), pl. *kelaź/-ś* 'róka' : *kelaź-əńtə* (*келаз-енте*). Ugyanígy járnak el a szonoránsok után is: *l – ł*, *r – r̄*, *n – ń*, pl. *kał* 'hal' : *kał-əńtə* (*кал-онте*) – *kał* 'füzfa' : *kał-əńtə* (*кал-енте*).

9.2. Genitivus: -ńt'ə-ń, -əńt'ə-ń [-нте-нь, -онте-нь, -енте-нь]

Gyakorlatilag a birtokos személyrag után áll a genitivus-accusativus **-ńt'ə-ń** ragja: *moda* 'föld' : *moda-ńt'ə-ń* (мода-нте-нь), *pakšä* 'szántóföld' : *pakšä-ńt'ə-ń* (пакся-нте-нь), *kal* 'hal' : *kal-əńt'ə-ń* (кал-онте-нь) – *kal* 'fűzfa' : *kal-əńt'ə-ń* (кал-енте-нь).

9.3. Dativus: -ńt'ə-ń-d'i, -əńt'ə-ń-d'i [-нте-н-ди, -онте-н-ди, -енте-н-ди]

Gyakorlatilag a birtokos személyraggal összekapcsolt genitivus-accusativus **-ńt'ə-ń-** raghoz járul a **-d'i** dativus: *moda* 'föld' : *moda-ńt'ə-ń-d'i* (мода-нте-н-ди), *pakšä* 'szántóföld' : *pakšä-ńt'ə-ń-d'i* (пакся-нте-н-ди), *kal* 'hal' : *kal-əńt'ə-ń-d'i* (кал-онте-н-ди) – *kal* 'fűzfa' : *kal-əńt'ə-ń-d'i* (кал-енте-н-ди).

9.4. Fügő esetek: -nt [-нм]

A fügő esetek birtokos személyragos alakjai már nem különböznek a megfelelő erza formáktól. Az egyes számú moksa toldalékokhoz **-nt** rag járul, tehát *val'ma-sə-nt* (Iness) 'ablakotokban, ablakaitokban'. Az illativusnak a névszói paradigmában **-s** ragja van, ez zöngésül a birtokos személyrag előtti magánhangzó miatt, tehát: *val'ma-zə-nt* (Ill) 'ablakotokba, ablakaitokba'. Másalhangzós tövekben ugyanezek az alakok például *sur* 'ujj' : *sur-sə-nt* 'ujjaitokkal, ujjaitokkal', *sur-əzə-nt* 'ujjatokba, ujjaitokba', *lomań* 'ember' : *lomań-sə-nt* 'emberetekben, embereitekben', *lomań-əzə-nt* 'emberetekbe, embereitekbe' stb. A cirill betűs átírásban: *вальма-со-нт* : *вальма-зо-нт*, *сур-со-нт* : *сур-озо-нт*, *ломань-цо-нт* : *ломан-езо-нт*.

10. Többes szám 2. személy: több birtok ('tieitek'). Azonosak az egy birtokra utaló toldalékokkal!

11. Többes szám 3. személy: egy birtok ('övék')**11.1. Nominativus: -snə, -cnə, -əsnə [-сна, -цна, -осна, -есна]**

a) A szóvégi hang (magánhangzó, ill. másalhangzó) megkülönböztető jegy. A szóvégi teljes magánhangzó után **-snə** áll: *moda* 'föld' : *moda-snə*, *pakšä* 'szántóföld' : *pakša-snə*, *pe* 'vég' : *pe-snə*, *ši* 'nap' : *ši-snə*. A jövevényiszavakkal is ez a helyzet: *točka* 'pont' : *točka-snə*, *ul'čä* 'utca' : *ul'ča-snə*, *kino* 'mozi' : *kino-snə*. | Az irodalmi nyelvben is egyszerű a gyakorlat: *moda* : *мода-сна*, *пакся* : *пакся-сна*, *пе* : *пе-сна*, *ши* : *ши-сна*, *точка* : *точка-сна*, *ульця* : *ульця-сна*, *кино* : *кино-сна*.

b) A szóvégi magánhangzó teljes vagy redukált volta a fonematikus átírásban nem releváns: *moda* 'föld' : *moda-snə*, *pakšä* 'szántóföld' : *pakša-snə* –

kizə 'nyár, év': *kizə-snə*, *pičə* 'fenyő': *pičə-snə*, *keňžə* 'köröm': *keňžə-snə*. | A *-də*, *-gə*, *-mə* végű szavakban ingadozás tapasztalható: *pandə* 'hegy': *pand(ə)-snə*, *šel'mə* 'szem': *šel'm(ə)-snə*. Ez a cirill betűs átírásban a veláris hangrendű szavakban magánhangzó-váltakozás formájában jelentkezik: *куза*: *кизо-сна*, *пиче*: *пиче-сна*, *кенже*: *кенже-сна*, *панда*: *панд(о)-сна*, *сельме*: *сельм(о)-сна*.

c) A lappangó mássalhangzós tövekben az egyes 1. személyű személyrag – a genitivusszal ellentétben – a nominativushoz, tehát a változatlan alapalakhoz járul: *kelu* 'nyírfa': *kelu-snə*, *iňži* 'vendég': *iňži-snə*, *vani* 'pásztor': *vani-snə*. Az irodalmi nyelvben: *келу*: *келу-сна*, *инжи*: *инжи-сна*, *ваны*: *ваны-сна*.

d) Egy mássalhangzó után a rag *-snə* alakú: *nal* 'nyíl': *nal-snə*, *on* 'álmom': *on-snə*, *sur* 'ujj': *sur-snə*, *ved'* 'víz': *ved'-snə*, *pej* 'fog': *pej-snə*. Ugyanez érvényes a jövevényszavakban is: *angel* 'angyal': *angel-snə*, *bazar* 'piac': *bazar-snə*, *pop* 'pap': *pop-snə*, *vrač* 'orvos': *vrač'-snə*. Mássalhangzó-kapcsolat után előhangzós változat *-əsnə* használatos: *jofks* 'mese': *jofks-əsnə*, *piks* 'kötél': *piks-əsnə*. A fonetikus átírásban a redukált előhangzó színe a tövéghangzó minősége szerint ingadozik. Kemény mássalhangzó után *ə*, ill. lágy mássalhangzó után *-ə*. | A cirill betűs átírás ezt a különbséget fonetikus elvek alapján jelöli (*-осна*, *-есна*), tehát *нал-сна*, *он-сна*, *сур-сна*, *ведь-сна*, *пей-сна*, *ангел-сна*, *базар-сна*, *поп-сна*, *врач-сна*, *ёфкс-осна*, *пикс-осна*.

A szóvégi mássalhangzó-torlódás csak kismértékben megkülönböztető jegy: *tol* 'tűz': *tol-snə*, *käl'* 'nyelv': *käl'-snə*, *karks* 'öv': *karks-snə*, *keňkš* 'ajtó': *keňkš-snə*. Irodalmi megfelelőik: *тол*: *тол-сна*, *кяль*: *кяль-сна*, *каркс*: *каркс-сна*, *кенкиш*: *кенкиш-сна*. Mássalhangzó-kapcsolatra végződő tövekben néha előhangzós változata használatos a toldaléknak: *purc* 'malac': *purc-əsnə* (*пурци-осна*).

e) A tö mássalhangzója nem releváns. A szóvégi mássalhangzó minősége szerint vannak palatális, lágy vagy nem palatális, kemény tövű szavak: *j*, *č*, *d'*, *l'*, *ń*, *ř*, *ś*, *t'*, *ž*; *č*, *š*, *ž* – *c*, *d*, *l*, *m*, *n*, *r*, *s*, *t*, *z*; *b*, *f*, *g*, *χ*, *k*, *p*, *v*

Veláris és palatális párok:

t – *t'*: *švet* 'világ': *švet-snə* (*свет-сна*), *krovat'* 'ágy': *krovat'-snə* (*кровать-сна*)

d – *d'*: *kud* 'ház': *kud-snə* (*куд-сна*), *käd'* 'kéz': *käd'-snə* (*кядь-сна*), *de*: *šed'* 'híd': *šed'-əsnə* (*сед-есна*)

s – *ś*: *piks* 'kötél': *piks-snə* (*пикс-сна*), *riś* 'hiúz': *riś-snə* (*рысь-сна*)

z – *ž*: *kuz* 'lucfenyő': *kuz-snə* (*куз-сна*), *livž* 'verejték': *livž-snə* (*ливозь-сна*)

- c – ć:* *puRC* 'malac' : *puRC-əsnə* (пурхц-осна), *grać* 'varjú' : *grać-snə* (граць-сна)
n –ń: *san* 'ér' : *san-snə* > *-snə* (сан-цна), *lomań* 'ember' : *lomań-snə* > *-snə* (ломань-цна). A nazálisok után – más szibilánstoldalékokhoz hasonlóan – a toldalék affrikálódik!
l – l': *kel* 'sógornő' : *kel-snə* (кел-сна), *kał'* 'nyírfá' : *kał'-snə* (каль-сна)
r – r': *ver* 'vér' : *ver-snə* (вер-сна), *mař* 'alma' : *mař-snə* (марь-сна)

Palatalizálódnak számítnak a moksában még a következő mássalhangzók is:

- j:* *škaj* 'isten' : *škaj-snə* (шкай-сна)
č: *vrač* 'orvos' : *vrač-snə* (врач-сна)
š: *meš* 'méh' : *meš-snə* (меш-сна)
ž: *šuiž* 'árpa' : *šuiž-snə* (шуж-сна)

Mindig kemények viszont a következők:

- p – b:* *pop* 'rópa' : *pop-snə* (поп-сна), *klub* 'klub' : *klub-snə* (клуб-сна)
k – g: *vek* 'évszázad' : *vek-snə* (век-сна), *flag* 'zászló' : *flag-snə* (флаг-сна)
f – v: *kožf* 'levegő' : *kožf-snə* (кожф-сна), *tev* 'munka' : *tev-snə* (тев-сна)
χ: *gréχ* 'bűn' : *gréχ-snə* (грех-сна)

f) Ugyanez a helyzet az utolsó szótagközi mássalhangzó kemény, ill. lágy minősége tekintetében: *pangə* 'gomba' : *pang(ə)-snə*, *pińgə* 'idő' : *pińg(ə)-snə*, *pekə* 'has' : *pekə-snə*, *pińə* 'kutya' : *pińə-snə*. A redukált hangnak a palatális, ill. veláris voltát a cirill átírás a következőképpen jelöli: *панга* : *панг(о)-сна*, *пинге* : *пинг(о)-сна*, *пеке* : *пеко-сна*, *пине* : *пине-сна*. (Vö. b-pont!)

g) A szóvégi mássalhangzó zöngés, ill. zöngétlen volta a kiejtésben releváns: *p – b*; *t – d*; *k – g*; *s – z*; *f – v* + *-snə* (-сна), pl. *saraz/s* 'tyúk' : *saraz/s-snə* (сараз-сна ~ сарас-сна), *klub-snə* (клуб-сна ~ клуп-сна), *flag* 'zászló' : *flag-snə* (флаг-сна ~ флак-сна); ill. *t – d'*; *ś – ź*; *š – ž* + *-snə* (-сна), pl. *kelaž/ś* 'róka' : *kelaž-snə* (келазь-сна ~ келась-сна). – A szonoránsok nem zöngétlenednek, mint a többes jel előtt, tehát: *l – l'*, *r – r'*, pl. *kał* 'hal' : *kał-snə* (кал-сна) – *kał'* 'fűzfa' : *kał'-snə* (каль-сна). – Nazálisok (*n –ń*) után viszont affrikálódás (*-s-* > *-c-*) figyelhető meg: *lomań-snə* (ломань-цна).

11.2. Genitivus: *-snə-n*, *-cnə-n*, *-əsnə-n* [*-cno-n*, *-ucno-n*, *-ocno-n*, *-ecno-n*]

Gyakorlatilag a birtokos személyrag után áll a genitivus-accusativus (?) ragja *-snə-n*: *moda* 'föld' : *moda-snə-n* (мода-сно-н), *pałśä* 'szántóföld' : *pałśä-snə-n* (пақся-сно-н), *kał* 'hal' : *kał-snə-n* (кал-сно-н) – *kał'* 'fűzfa' : *kał'-snə-n* (каль-сно-н).

11.3. Dativus: *-snə-n-di, -cnə-n-di, -əsnə-n-di* [*-сно-н-ды, -цсно-н-ды, -осно-н-ды, -есно-н-ды*]

Gyakorlatilag a birtokos személyraggal összekapcsolt genitivus-accusativus *-snə-n* raghoz járul a *-di* dativus: *moda* 'föld' : *moda-snə-n-di* (*мода-сно-н-ды*), *pakśä* 'szántóföld' : *pakśa-snə-n-di* (*пакся-сно-н-ды*), *kal* 'hal' : *kal-snə-n-di* (*кал-сно-н-ды*) – *kal'* 'fűzfa' : *kal'-snə-n-di* (*каль-сно-н-ды*).

11.4. Függő esetek: *-st* [*-cm*]

A függő esetek birtokos személyragos alakjai már nem különböznek a megfelelő erza formáktól. Az egyes számú moksa toldalékokhoz *-st* rag járul, tehát *val'ma-sə-st* (Iness) 'ablakukban, ablakaikban'. Az illativusnak a névszói paradigmában *-s* ragja van, ez zöngésül a birtokos személyrag előtti magánhangzó miatt, tehát: *val'ma-s* (Ill) 'ablakba' : *val'ma-zə-st* (Ill) 'ablakukba, ablakaikba'. Mássalhangzós tövekben ugyanezek az alakok például *sur* 'ujj' : *sur-sə-st* 'ujjakkal, ujjaitokkal', *sur-əzə-st* 'ujjukba, ujjaikba', *lomañ* 'ember' : *lomañ-cə-st* 'emberükben, embereikben', *lomañ-əzə-st* 'emberükbe, embereikbe' stb. A cirill betűs átírásban: *вальма-со-ст* : *вальма-зо-ст, сур-со-ст* : *сур-озо-ст, ломань-цо-ст* : *ломан-езо-ст*.

12. Többes szám 3. személy: több birtok ('övéik') Azonosak az egy birtokra utaló toldalékokkal!

Összefoglalás

A moksa birtokos személyragokat a kapcsolódási szabályok szerint a következő csoportokra oszthatjuk. Azonos feltételekkel kapcsolódnak a tőhöz (legtöbbször a szótári alapalakhoz): a) magánhangzó után a mássalhangzós, b) egy mássalhangzó után vagy mindig, vagy többször az előhangzós toldalékváltozat használatos.

Nominativus

a) mássalhangzós tövekben mindig előhangzó:

egyes szám 1. személy (egy birtok): *-žə, -əžə* [*-зе, -озе, -езе*]

egyes szám 3. személy (egy birtok): *-c, -əc* [*-ц, -оц, -ец*]

egyes szám 3. személy (több birtok): *-nzə, -ənzə* [*-нза, -онза, -енза*]

többes szám 1. személy (egy/több birtok): *-ñkə, -əñkə* [*-ньке, -оньке, -еньке*]

többes szám 2. személy (egy/több birtok): *-ñtə, -əñtə* [*-нте, -онте, -енте*]

b) mássalhangzós tövekben részben (főként mássalhangzó-kapcsolat előtt, ingadozóan) előhangzó:

egyes szám 1. személy (több birtok): *-ńə, -əńə* [-one, -ene]

egyes szám 2. személy (egy birtok): *-ćə, -əćə* [-ce, -ece, -ouce]

többes szám 3. személy (egy/több birtok): *-snə, -əsnə* [-cna, -ocna, -ecna]

c) Egyes szám 2. személy (több birtok): *-tńə, -tńä* [-tne, -tńňä] = határozott NomPl

Genitivus

a) Nominativus + *-ń*, kivéve:

b) Egyes szám 3. személy genitivus (egy birtok): **-n-c** (mássalhangzós tövekben mindig előhangzó). Itt a genitivus rag – az összes többi személlyel ellentétben – megelőzi a birtokos személyragot!

Dativus

a) Genitivus *ń* + *-d'i*, kivéve:

b) Px3Sg *-nc-ti*, Px3Pl *-snə-n-di* (tehát kemény *-ti*, ill. *-di*)

Ritka formák a több birtokra utaló függő esetekben (Jevszevjev 1934/1963: 333–334). Vannak olyan alakok is, amelyeket nem találtam más a leíró nyelvtanokban:

ava-нень эса/эста 'nőimben, nőimből' (Iness/Elat),

ava-тњень эса/эс 'nőidben, nőidbe' (Iness/Ill),

ava-нзон эса/эзга 'nőiben, női szerint' (Iness/Prol),

ava-некень эса/ешка 'nőinkben, nőinkhez hasonlóan' (Iness/Comp),

ava-нтьень эса/лаца 'nőitekben, nőitek módjára' (Iness/Transl),

ava-снон эса/эзда 'nőikben, nőiktől' (Iness/Abl) stb.

Ezek a szerkezetek hasonlítanak a határozott névszóragozás függő eseteihez, hiszen analitikusan szerkesztődnek: a birtokos személyragos alak genitivusához kapcsolódó névutókkal fejezik ki az eseteket. Erre feltehetően azért van szükség, mert a szabályos, esetrágos alakok többes számban nem használatosak, így a hozzájuk kapcsolódó birtokos személyragos forma egyaránt jelölhet egyes és többes birtokot: *ava-sə-n* ~ *ava-ńə-ń esə*, vö. például határozott ragozás InessSg/Pl: *ava-ńt' esə* 'a nőben', *ava-tńəń esə* 'a nőkben' stb. A moksa nyugati nyelvjárásaiban vannak további analitikus alakok is, mint a causativus: *ve-źə-ńksa* 'minun yöni vuoksi; az éjszakámért', *ve-ćə-ńksa* 'sinun yösi vuoksi', *ve-nc-ksa* 'hänen yönsä vuoksi' (Feoktistov – Saarinen 2005: 52). A személyrag után a névutóból (*inksa*) keletkezett toldalék áll.

A birtokos személyragozás általános és függő eseteinek összefoglalása:

egy birt.	Px1Sg	Px2Sg	Px3Sg	Px1Pl	Px2Pl	Px3Pl
Nom	- <i>zə</i>	- <i>čə</i>	- <i>c</i>	- <i>ńkə</i>	- <i>ńtə</i>	- <i>snə</i>
Gen-Acc	- <i>zə-ń</i>	- <i>čə-ń</i>	- <i>n-c</i>	- <i>ńkə-ń</i>	- <i>ńtə-ń</i>	- <i>snə-n</i>
Dat-All	- <i>zə-ń-d'i</i>	- <i>čə-ń-d'i</i>	- <i>n-c-ti</i>	- <i>ńkə-ń-d'i</i>	- <i>ńtə-ń-d'i</i>	- <i>snə-n-di</i>
több birt.				↓	↓	↓
Nom	- <i>ńə</i>	- <i>t'ńə</i>	- <i>nzə</i>	=	=	=
Gen-Acc	- <i>ńə-ń</i>	- <i>t'ńə-ń</i>	- <i>nzə-n</i>	=	=	=
Dat-All	- <i>ńə-ń-d'i</i>	- <i>t'ńə-ń-d'i</i>	- <i>nəə-n-di</i>	=	=	=
egy/több birt.	Px1Sg	Px2Sg	Px3Sg	Px1Pl	Px2Pl	Px3Pl
függő esetek	- <i>n</i>	- <i>t</i>	- <i>nzə</i>	- <i>nk</i>	- <i>nt</i>	- <i>st</i>
több birt.	- <i>ńəń +</i> <i>esə</i>	- <i>t'ńəń +</i> <i>esə</i>	- <i>nzəń +</i> <i>esə</i>	- <i>ńkəń +</i> <i>esə</i>	- <i>ńtəń +</i> <i>esə</i>	- <i>snəń +</i> <i>esə</i>

Világosan láthatók az általános és függő esetekben használatos birtokos személyragok különbségei és egyezései. Az erza és moksa toldalékok az általános esetekben (Nom, Gen-Acc, Dat-All) különböznek alapvetően. Jevszevjev nyelvтанában a függő eseteknek analitikus (névutós) alakjai is adatolva vannak (Jevszevjev 1934/1963: 333–334).

Most már nincs más hátra, mint nyelvtörténeti szempontból áttekinteni B. A. Szerebrennyikov (1967) interpretációját a jelenlegi birtokos személyragok alternánsainak kialakulásáról, és megkísérelni a mordvin toldalékok és a finn-ugor rekonstrukciók anomáliáinak közelítését, ill. magyarázatát.

Irodalom

- Babuskina et al. 1987: P. В. Бабушкина – В. Р. Горбунова – О. Е. Поляков – М. А. Келин (отв. ред.), Мокшень орфографическый словарь. Мордовскый книжнай издательствась, Саранск.
- Bartens, Raija 1999: Mordvalaiskielten rakenne ja kehitys. MSFOu 232. Suomalais-Ugrilainen Seura, Helsinki.
- Bubrih 1953: Д. В. Бубрих, Историческая грамматика эрзянского языка. Мордовское Книжное Издательство, Саранск.
- EK 2000 = Д. В. Цыганкин и др. (ред.), Эрзянь кель. Красный Октябрь, Саранск.
- Feoktistov, Aleksandr – Saarinen, Sirkka 2005: Mokšamordvan murteet. MSFOu 249. Suomalais-Ugrilainen Seura, Helsinki.

- Feoktyisztov 1966: А. П. Феоктистов, Мокшанский язык. Языки народов СССР III. Финно-угорские и самодийские языки. Наука, Москва. 199–220.
- Grammatika 1962: М. Н. Коляденков (ред.), Грамматика мордовских языков. Часть I. Фонетика и морфология. Мордовское книжное издательство, Саранск.
- Grammatika 1980: Д. В. Цыганкин (ред.), Грамматика мордовских языков. Мордовский Государственный Университет, Саранск.
- Herrala, Eeva – Feoktistov, Aleksandr 1998: Mokšalais–suomalainen sanakirja. Turun yliopiston suomalaisen ja yleisen kielitieteen laitoksen julkaisu 58. Turku.
- Jevszevjev 1934/1963: М. Е. Евсевьев, Основы мордовской грамматики. Избранные труды. Том третий. Мордовское книжное издательство, Саранск.
- Kelin 1987: М. А. Келин (ред.), Мокшень орфографическый словарь. Мордовскый книжной издательствась, Саранск.
- Keresztes László 1987: Geschichte des mordwinischen Konsonantismus I. *Studia uralo-altaica*. Universitas Szegediensis de Attila József Nominata, Szeged.
- Keresztes László 1995: On the Question of the Mordvinian Literary Language. In: Zaicz 1995: 47–55.
- Keresztes László 2011a: Bevezetés a mordvin nyelvészetbe. Debrecen University Press, Debrecen.
- Keresztes László 2011b: Morféma-alternációk a moksa-mordvin határozatlan névragozásban I. *FUD* 18: 99–116.
- Keresztes László 2012: Morféma-alternációk a moksa-mordvin határozatlan névragozásban II. *FUD* 19: 101–124.
- Maticsák Sándor 2003: Névszói morféma-alternációk az erza-mordvinban. *FUD* 10: 143–164.
- Maticsák Sándor 2012: Allomorphic variants of Erzya-Mordvin nominal derivational suffixes. In: Eberhard Winkler, Hans-Hermann Bartens, Cornelius Hasselblatt (Hrg.), *Laponicae investigationes et uralicae*. Festschrift zum 65. Geburtstag von Lars-Gunnar Larsson. Veröffentlichungen der Societas Uralo-Altaica. Band 82: 125–141. Harrasowitz, Wiesbaden.
- MdChr 1990 = Keresztes László, *Chrestomathia Morduinica*. Tankönyvkiadó, Budapest.
- MdWb 1990–1996 = H. Paasonens Mordwinisches Wörterbuch I–IV. Zusammenestellt von Kaino Heikkilä, unter Mitarbeit von Hans-Hermann Bartens, Aleksander Feoktistow und Grigori Jermuschkin, bearbeitet und herausgegeben von Martti Kahla. Suomalais-Ugrilainen Seura, Helsinki.

- Mészáros Edit 1998: Erza-mordvin nyelvkönyv kezdőknek és középhaladóknak. JATEPress, Szeged.
- МК 2000 = Н. С. Алякин (ред.), Мокшень кяль. Морфология. Красный Октябрь типографиясь, Саранск.
- MRV = Мокшень–рузонь валкс / Мокшанско-русский словарь. (Ред. Б. А. Серебренников, А. П. Феоктистов, О. Е. Поляков). Русский язык, Дигора, Москва, 1998.
- Ornatov 1938: П. Орнатов, Мордовская грамматика, составленная по наречию мордвы-мокши. Москва.
- Paasonen, Heikki 1903: Mordvinische lautlehre. MSFOu 22. Helsingfors.
- Paasonen, Heikki 1909: Mordwinische chrestomathie mit glossar und grammatikalischem abriß. Helsingfors.
- Rueter, Jack 2010: Adnominal Person in the Morphological System of Erzya. MSFOu 261. Suomalais-Ugrilainen Seura, Helsinki.
- Szerebrennyikov 1967: Б. А. Серебренников, Историческая морфология мордовских языков. Наука, Москва.
- Zaicz Gábor (ed.) 1995: Zur Frage der uralischen Schriftsprachen. Linguistica, Series A, Studia et dissertationes, 17. Budapest.
- Zaicz Gábor 1998: Mordva. In: Daniel Abondolo (ed.), The Uralic Languages. Routledge, London – New York. 184–218.
- Zaicz Gábor 2000: Az egységes mordvin irodalmi nyelv kérdése. FUD 7: 109–131.

*

Morpheme alternations in the Moksha-Mordvin definite and possessive declension

The linking rules in the nominative of the definite declension are most simple: 1) The *-ś* suffix is most often added to the base form (NomSgIndet) irrespective of its ending: *keńkš-ś* 'door'. 2) After a nasal consonant, the suffix is affricated: *on* 'dream' : *on-ć*. 3) The stem-final vowel of sequences after certain word-internal consonant-clusters (*-C + kə, gə, də, d'ə, mə*) is dropped: *pangə* 'mushroom' : *pang-ś*.

The plural suffixes of the definite declension are based on those of the indefinite plural declension. Therefore, from the morphological aspect, morphophonological alternations similar to the ones in the singular number of the indefinite declension are not observable in these suffixes. In the dependent cases, only analytic forms are used.

The greatest, irreconcilable differences between the Erzya and Moksha nominal declension system are present in the grammatical cases of the possessive declension (nominative, genitive and dative).

According to their linking rules, Moksha possessive case endings can be classified into the categories below. These suffixes are added to the stem (that is most often the dictionary base form) under identical conditions: a) after vowels, the variant containing a suffix-initial consonant is used, b) consonants are always (or more often) followed by the variant containing a suffix-initial vowel, c) after consonant-clusters, it is usually the variant with the suffix-initial vowel that is used.

The nominative

a) a suffix-initial vowel is always present in stems ending in consonant:

1st person singular (one possession): *-žə, -əžə* [-ze, -eze]

3rd person singular (one possession): *-c, -əc* [-ɥ, -oɥ, -eɥ]

3rd person singular (multiple possessions): *-nʒə, -ənʒə* [-нза, -онза, -енза]

1st person plural (one/multiple possessions): *-ńkə, -əńkə* [-ньке, -оньке, -еньке]

2nd person plural (one/multiple possessions): *-ńtə, -əńtə* [-нте, -онте, -енте]

b) a suffix-initial vowel is sometimes present in stems ending in consonants (mainly preceding a consonant-cluster):

1st person singular (multiple possessions): *-ńə, -əńə* [-оне, -ене]

2nd person singular (one possession): *-ćə, -əćə* [-ѳе, -оѳе, -еѳе]

3rd person plural (one/multiple possessions): *-snə, -cnə, -əsnə* [-сна, -осна, -есна]

c) 2nd person singular (multiple possessions): *-tńə, -tńä* [-тне, -тьня] = definite declension plural nominative

The genitive: a) Nominative + *-ń*, except for b) 3rd person singular genitive (one possession): *-n-c* (a suffix-initial vowel is always present in stems ending in consonant). Here – unlike in all the other persons – the genitive suffix precedes the possessive suffix.

The dative: a) Genitive *ń* + *-d'i*, except for b) Px3Sg *-nc-ti*, Px3Pl *-snə-n-di* (that is hard *-ti*, and *-di*) and for c) short forms, where the *-t'i* suffix is added directly after the possessive suffixes: *-žt'i* (Px1Sg), *ć-t'i* (Px2Sg).

The possessive suffixed forms in the dependent cases do not differ from the corresponding Erzya forms. Singular Moksha suffixes take the same possessive suffixes as Erzya ones; that is: *val'mä* 'window' : (Iness) *val'ma-sə-n, -t, -nʒə, -nk, -nt, -sk* 'in my window, in my windows; in your window, in your windows' etc.

LÁSZLÓ KERESZTES